

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านพวงพยอม ตำบลขามทะเลสอ

อำเภอขามทะเลสอ จังหวัดนครราชสีมา

นางสาวสุภามาศ จิตร์ธยา

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาคามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต

สาขาวิชาเทคโนโลยีการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

ปีการศึกษา 2545

บทคัดย่อ

นางสาวสุภามาศ จิตติธัญญา : การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง : กรณีศึกษา

กองทุนหมู่บ้านพวงพยอม

อาจารย์ที่ปรึกษา: อาจารย์ณิธิวดี ทาเวียง, 63 หน้า

สารนิพนธ์ฉบับนี้ได้ทำการศึกษาเพื่อประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลระหว่างวันที่ 11 ธันวาคม 2544 ถึงวันที่ 30 กันยายน 2545

วัตถุประสงค์ได้แก่ 1. เพื่อทราบถึงควมมีศักยภาพ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด 2. เพื่อทราบการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่ามีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างไร 3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในพื้นที่เป้าหมาย 4. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ 5. เพื่อทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ประชากรและกลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชาวบ้านในหมู่บ้าน โดยวิธีดำเนินการวิจัยแบบเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ

ผลการประเมินหน่วยระบบ A พบว่า โครงการกองทุนหมู่บ้าน ชุมชนมีความเข้าใจ และให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีในการจัดตั้งโครงการ โดยให้ข้อมูลที่เป็นจริง ปัจจุบันกองทุนหมู่บ้านพวงพยอมมีสมาชิก 138 คน จำนวนผู้กู้ 41 ราย เป็นเงิน 775,000 บาท การชำระคืนเงินกู้มี 3 ระยะ คือ ระยะ 3 เดือน 6 เดือน และ 1 ปี โดยคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี

ผลการประเมินหน่วยระบบ B พบว่า สมาชิกผู้กู้ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเดิมอยู่ก่อนแล้ว คือ ทำไร่มันสำปะหลัง ทำสวน เลี้ยงนก และค้าขาย ผู้กู้จึงมีความถนัด ชำนาญ และมีความสามารถในอาชีพ จึงทำให้ประสบความสำเร็จ โดยการนำเงินกู้ไปใช้ได้อย่างถูกวิธี เมื่อครบกำหนดชำระคืนเงินกู้ ผู้กู้ได้ชำระคืนเงินกู้ตรงตามกำหนดเวลาไม่มีการค้างชำระ ผู้กู้มีความพึงพอใจในโครงการนี้เป็นอย่างยิ่ง จึงทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น ฐานะมั่นคงยิ่งขึ้น ทำให้ชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับหนึ่ง และเงินกองทุน 1 ล้านบาท สามารถอยู่คู่กับชุมชนอย่างยั่งยืนตลอดไป

สาขาเทคโนโลยีการจัดการ

ปีการศึกษา 2545

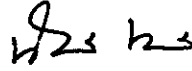
ลายมือชื่อนักศึกษา. นางสาว สุภามาศ จิตติธัญญา

ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา. น.ส. น.

หน้าอนุมัติ

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณะกรรมการสอบ ได้พิจารณาสารนิพนธ์ฉบับนี้แล้ว เห็นสมควร
รับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการและการประเมิน
โครงการ ของสำนักวิชาการเทคโนโลยีสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ได้

อาจารย์ที่ปรึกษา

(อาจารย์นิติวิดี ทาเวียง)

กรรมการสอบ

(อาจารย์นิติวิดี ทาเวียง)

(อาจารย์ชัยวัฒน์ จิตรวาสน์)

อนุมัติให้สารนิพนธ์ฉบับนี้ เป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาการจัดการ
และการประเมิน โครงการ

.....
(รองศาสตราจารย์ทรงพร ทาเจริญศักดิ์)

คณบดีสำนักวิชาเทคโนโลยีสังคม

วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....

25 ต.ค. 2545

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จได้ด้วยความกรุณาจาก อาจารย์ณิธิวดี ทาเวียง อาจารย์นิเทศก์ ของนักศึกษาตำบลขามทะเลสอ ที่ได้ให้คำแนะนำ ให้คำปรึกษา เสนอข้อคิดเห็น ตลอดจนแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ผู้วิจัยขอกราบขอบพระคุณเป็นอย่างสูง ไว้ ณ ที่นี้

ขอขอบพระคุณ ผู้นำชุมชน และชาวบ้านในหมู่บ้านพวงพยอม ที่ให้ความร่วมมือในการ นำเสนอข้อมูล และมีส่วนช่วยให้สารนิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

คุณค่าและประโยชน์ อันพึงได้จากสารนิพนธ์ฉบับนี้ ผู้วิจัยขออุทิศให้แก่ผู้ที่อ่าน สารนิพนธ์ฉบับนี้ และผู้ที่ต้องการศึกษาข้อมูลของหมู่บ้านพวงพยอม เพื่อนำไปเป็นแนวทางในการ ทำวิจัยของหมู่บ้านพวงพยอมต่อไป

นางสาวสุภามาศ จูติรัถยา

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี

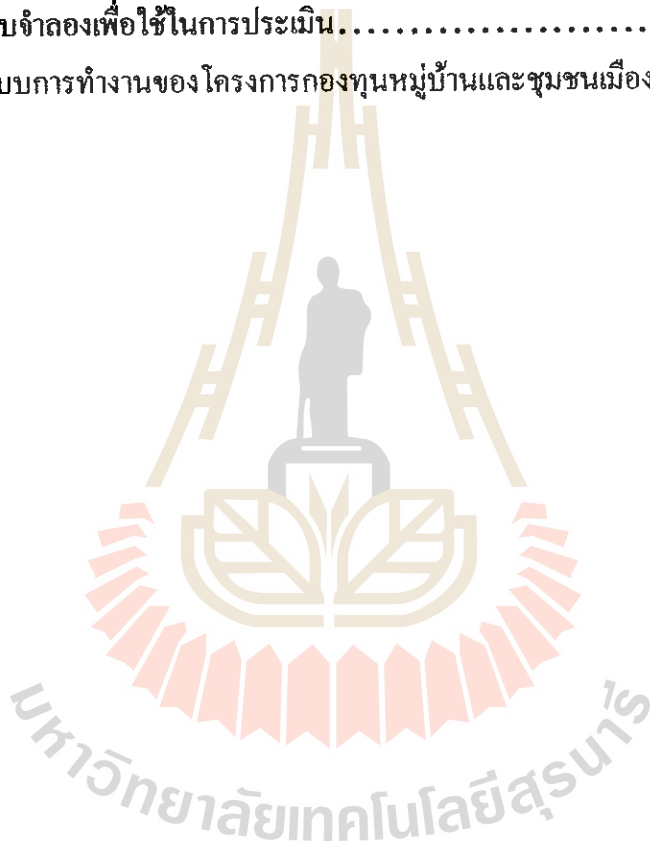
สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ก
หน้าอำนวยการ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
สารบัญแผนภาพ.....	ฉ
สารบัญตาราง.....	ช
บทที่ 1 บทนำ.....	1
1. หลักการและเหตุผล.....	1
2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	1
3. กรอบความคิดทฤษฎี.....	2
4. วิธีดำเนินการ.....	2
5. ผลที่คาดว่าจะได้รับการประเมินโครงการ.....	4
บทที่ 2 เอกสารที่เกี่ยวข้อง.....	5
1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์ และระเบียบกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	5
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544.....	6
3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือก คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	9
4. แนวคำขอขึ้นทะเบียน และประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	10
5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	10
6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง.....	12
7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบซัพพอร์ทโมเดล.....	13

8. การวิเคราะห์โครงการเพิ่มประสิทธิภาพกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	16
9. เอกสารหลักวิชาอื่นๆ.....	18
บทที่ 3 วิธีการดำเนินการประเมินโครงการ.....	25
1. วิธีการประเมินโครงการ.....	25
2. ประชากร และกลุ่มตัวอย่าง.....	26
3. ตัวแปร และตัวชี้วัดใช้ในการประเมินโครงการ.....	26
4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ.....	29
5. การเก็บรวบรวมข้อมูล.....	30
6. การวิเคราะห์ข้อมูล.....	30
บทที่ 4 ผลการติดตามการประเมินโครงการ.....	31
1. ผลการประเมินบริบทชุมชน.....	31
2. ผลการประเมินโครงการ โดยภาพรวม.....	44
3. ผลการประเมินผลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้.....	48
4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ.....	48
5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ.....	49
บทที่ 5 สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	49
1. สรุปผล อภิปรายผล.....	49
2. ข้อเสนอแนะ.....	51
บรรณานุกรม.....	55
ภาคผนวก.....	57

สารบัญแผนภาพ

แผนภาพที่	หน้า
1. แสดงถึงการประเมินเกี่ยวกับการวัดและการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการประเมิน...	2
2. แสดงถึงแนวคิดพื้นฐานของการประเมินของสตัฟเฟิลบีม.....	14
3. แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ.....	16
4. แสดงถึงรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน.....	23
5. แสดงแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน.....	25
6. แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง.....	27

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1. ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบัน.....	38
2. แสดงการจำแนกลักษณะของประชากรในหมู่บ้านพวงพยอม.....	40
3. แสดงรายได้ต่อจำนวนครอบครัวของหมู่บ้านพวงพยอม.....	41
4. แสดงวัฒนธรรมประเพณีของหมู่บ้านพวงพยอม.....	42
5. แสดงรายละเอียดของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม.....	45

บทที่ 1

บทนำ

1. หลักการและเหตุผล

นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติของรัฐบาล ซึ่งมีพันตำรวจโท ทักษิณ ชินวัตร เป็นนายกรัฐมนตรี และถือเป็นนโยบายที่สำคัญยิ่งในการต่อสู้กับปัญหาความยากจนของประชากรส่วนใหญ่ของประเทศที่กำลังเผชิญอยู่ เพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบ และบริหารจัดการกองทุนของตนเอง ทั้งสร้างศักยภาพในการเสริมสร้างความเข้มแข็งด้านสังคม เศรษฐกิจและชุมชนสู่การพึ่งพาตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับเป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเพื่อในการพัฒนาอาชีพ สร้างรายได้ ลดรายจ่าย และบรรเทาเหตุฉุกเฉิน และความจำเป็นเร่งด่วน เป็นการเสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเองของหมู่บ้านและชุมชนในด้านการเรียนรู้ และพัฒนาความคิดริเริ่ม เพื่อการแก้ไขปัญหาตลอดจนเป็นการเพิ่มศักยภาพในชุมชนของตนเอง

จากความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่ได้จัดตั้งกองทุนหมู่บ้าน และได้รับการอนุมัติให้ตั้งกองทุนรับการจัดสรร โอนเงินเข้ากองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแล้ว การพัฒนาอย่างต่อเนื่องเพื่อให้เกิดการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพและพัฒนากองทุนไปสู่ความเข้มแข็งด้านสังคมและเศรษฐกิจอย่างยั่งยืน จึงได้มีการสนับสนุน โครงการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง โดยให้ทุนการศึกษาแก่บัณฑิต เพื่อการศึกษาหลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งเป็นหลักสูตรที่กำหนดการศึกษาเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในพื้นที่จริงของหมู่บ้าน โดยกำหนดให้นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นกิจกรรมหลักของการศึกษา เพื่อที่จะได้ทราบข้อมูลต่าง ๆ และปัญหาที่เกิดขึ้นในหมู่บ้านและชุมชน ในแต่ละกองทุน และหาทางแก้ไขปัญหาค้าง ๆ เพื่อให้กองทุนแต่ละกองทุนมีความเข้มแข็งยิ่งขึ้น และมีความยั่งยืนตลอดไป

2. วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

2.1 เพื่อให้ทราบถึงควมมีศักยภาพ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด

2.2 เพื่อทราบการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่ามีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างไร

2.3 เพื่อให้ได้ตัวชี้วัด ความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย เช่น ความซื่อสัตย์ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักความสามัคคี ว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับใด

2.4 เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ

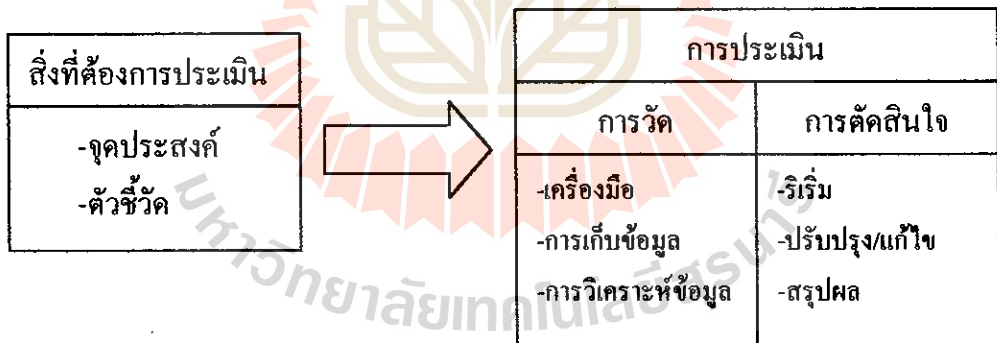
2.5 เพื่อให้ทราบถึงปัญหาและอุปสรรคและแนวทางในการแก้ไขในการบริหารจัดการจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

3. กรอบแนวคิดทฤษฎี

กรอบความคิดทฤษฎีในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม จะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ (System Model) ซึ่งเป็นกรอบในการระบุตัวบ่งชี้ และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ที่เรียกว่า “ซีพีพีโมเดล” (CIPP Model) ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ประกาศนียบัตรการจัดการและการประเมินโครงการ ซึ่งตัวอักษรแต่ละตัว มีความหมาย ดังนี้

- C ย่อมาจาก Context คือ บริบทของหน่วยระบบ
- I ย่อมาจาก Input คือ ปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Process คือ กระบวนการของหน่วยระบบ
- P ย่อมาจาก Product คือ ผลผลิตของหน่วยระบบ

แนวคิดเกี่ยวกับการประเมิน

แผนภาพที่ 1 แสดงถึงการประเมินจะเกี่ยวข้องกับการวัดและการตัดสินใจในสิ่งที่ต้องการประเมิน (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา, 2545:5)

4. วิธีดำเนินการ

ขั้นที่ 1 ทำการวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการประเมินโครงการก่อนการดำเนินการและศึกษาความเป็นไปได้ โดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์เป็นหลักสำคัญ

รวมทั้ง วิธีดำเนินการ ข้อดี ข้อบกพร่อง ผลตอบแทน ความคุ้มค่า ต้นทุน และความสำเร็จของโครงการ เพื่อที่จะใช้ประกอบในการพิจารณาเพื่อนำมาปรับปรุง แก้ไข ก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินการ

ขั้นที่ 2 ศึกษาตัวชี้วัดของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะเป็นดัชนีที่จะชี้ให้เห็นถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลว โดยการสำรวจตามแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนจากตัวชี้วัด เช่น ความสามัคคี ความซื่อสัตย์ การช่วยเหลือซึ่งกันและกันของสมาชิกในชุมชน เป็นต้น โดยเลือกกลุ่มตัวชี้วัดที่เป็นตัวแทนจากผู้นำชุมชน คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน และประชาชนในหมู่บ้าน ในจำนวน 20% จากจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในชุมชนที่จะประเมินโครงการ

ขั้นที่ 3 รูปแบบการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง จะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” ในการวิเคราะห์กองทุนหมู่บ้าน และกำหนดตัวชี้วัดและตัวแปรที่จะทำการเก็บข้อมูล

ขั้นที่ 4 เก็บรวบรวมข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง เป็นการเก็บโดยวิธีการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการสังเกต และการเก็บรวบรวมข้อมูลจะมี 2 ประเภท คือ ข้อมูลเชิงปริมาณ และข้อมูลเชิงคุณภาพ

ข้อมูลเชิงปริมาณ เช่น จำนวนประชากร นักเรียน ครู เด็ก ตุกร ศูนย์ เบ็ด ไร่ ฯลฯ

ข้อมูลเชิงคุณภาพ เช่น ความซื่อสัตย์ในชุมชน การให้ความยกย่องคนทำดี ความรัก ความสามัคคีในชุมชน ฯลฯ

ขั้นที่ 5 การวิเคราะห์ข้อมูลของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มี 2 ประเภท คือ

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณซึ่งเป็นข้อมูลในลักษณะของตัวเลข แล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ เช่น การสำรวจในแบบ บร.2 หมายถึงแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน 12 ตัวชี้วัด โดยการนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และคิดเป็นร้อยละของจำนวนครัวเรือนในชุมชน

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ เป็นข้อมูลในลักษณะของข้อความ ที่เขียนบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็นซึ่งได้จากแบบสอบถาม การสัมภาษณ์ และการสังเกต และนำข้อมูลนั้นมาวิเคราะห์เพื่อหาข้อสรุป คือ แบบรายงานความรู้ ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และ แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน

ขั้นที่ 6 การนำเสนอผลการวิเคราะห์และสรุปผล หลังจากโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเสร็จสิ้นแล้ว ก็ได้นำเสนอผลการวิเคราะห์ และสรุปผลโครงการในรูปแบบของ “สารนิพนธ์”

5. ผลที่คาดว่าจะได้รับจากการประเมินโครงการ

จากการศึกษาครั้งนี้จะได้ประโยชน์ดังนี้

1. ทราบถึงศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ว่าสามารถเพิ่มประสิทธิภาพได้มากน้อยเพียงใด
2. รู้และความเข้าใจถึงความสามารถในการดำเนินงาน และการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
3. ทราบตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ที่จะเป็นแนวทางในการวัดระดับความสำเร็จของโครงการ
4. ทราบและรู้ถึงปัญหาและอุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

บทที่ 2

เอกสารที่เกี่ยวข้อง

1. นโยบาย หลักการ วัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

1.1 นโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

นโยบายเร่งด่วนของรัฐบาล ซึ่งได้แถลงต่อรัฐสภาในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ 1 ล้านบาท เพื่อเป็นแหล่งเงินทุนในการลงทุนสร้างอาชีพเสริมรายได้ให้แก่ประชาชนในชุมชนและวิสาหกิจขนาดเล็ก อีกทั้งเพื่อให้ท้องถิ่นมีขีดความสามารถในการจัดระบบและบริหารจัดการเงินกองทุนของตนเอง เพื่อสร้างศักยภาพในการสร้างเสริมความเข้มแข็งด้านสังคมและด้านเศรษฐกิจของประชาชนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้การพึงพาดตนเองอย่างยั่งยืน อันเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางเศรษฐกิจและสังคมของประเทศในอนาคต

1.2 หลักการสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

นโยบายดังกล่าวจะประสบความสำเร็จได้ ควรประกอบด้วยหลักสำคัญ

4 ประการ คือ

1. ความพร้อมของหมู่บ้านและชุมชนเมือง
 2. การบริหารจัดการของกองทุนหมุนเวียนหมู่บ้าน
 3. การปฏิรูประบบบริหารราชการแผ่นดินตามแนวทางให้หมู่บ้านเป็นศูนย์กลางในการพัฒนา
 4. การติดตามและประเมินผล โดยมีตัวชี้วัดประสิทธิภาพของกองทุน
- นอกจากนี้ยังมีปรัชญาสำคัญของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

5 ประการ คือ

1. เสริมสร้างสำนึกความเป็นชุมชนและท้องถิ่น
2. ชุมชนเป็นผู้กำหนดอนาคต และจัดการหมู่บ้านและชุมชนด้วยคุณค่าและภูมิปัญญาของตนเอง
3. เกื้อกูลประโยชน์ต่อผู้ด้อยโอกาสในหมู่บ้านและชุมชน
4. เชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างชุมชน ราชการ เอกชน และ

ประชาสังคม

5. กระจายอำนาจให้ท้องถิ่นและพัฒนาประชาธิปไตยพื้นฐาน

1.3 วัตถุประสงค์ในการจัดตั้งกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีดังนี้

1. เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้านและชุมชนเมือง สำหรับการลงทุนเพื่อการพัฒนาอาชีพ สร้างงาน สร้างหรือเพิ่มรายได้ การลดรายจ่าย และสร้างสัมพันธภาพที่ดีแก่ประชาชน
2. ส่งเสริมท้องถิ่นชุมชนให้มีความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน
3. เสริมสร้างกระบวนการพึ่งพาตนเอง โดยการเรียนรู้และคิดริเริ่มเพื่อแก้ปัญหาของตนเอง มีการสร้างศักยภาพของตนเอง และมีการสร้างเศรษฐกิจแบบพอเพียง
4. เพื่อเป็นการกระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ รวมทั้งเสริมสร้างภูมิคุ้มกันแก่ชุมชนท้องถิ่นและสังคมโดยรวม
5. ประชาชนในท้องถิ่นมีศักยภาพ และความเข้มแข็งด้านเศรษฐกิจและสังคม

1.4 ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีระเบียบที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544
2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544
3. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง พ.ศ.2544
4. ระเบียบคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ว่าด้วยการจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2544

ในการทำสารนิพนธ์ครั้งนี้ ผู้ทำสารนิพนธ์จะใช้แนวทางนโยบาย หลักการวัตถุประสงค์และระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติดังกล่าว เป็นหลักในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองด้วย

2. ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ. 2544

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 ประกอบไปด้วย 2 หมวด ดังนี้

หมวด 1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ

คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ มีชื่อย่อว่า กทบ ประกอบด้วย

1. ประธาน ได้แก่ นายกรัฐมนตรี หรือ รองนายกรัฐมนตรีที่นายกรัฐมนตรี

มอบหมาย

2. รองประธานคนที่ 1 ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย
3. รองประธานคนที่ 2 ได้แก่ รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลัง
4. รองประธานคนที่ 3 ได้แก่ รัฐมนตรีประจำสำนักนายกรัฐมนตรีมอบหมาย
5. กรรมการ ได้แก่ ผู้อำนวยการสำนักงบประมาณ เลขาธิการคณะกรรมการ

พัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ปลัดกระทรวงมหาดไทย ปลัดกระทรวงการคลัง ปลัดกระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ปลัดกระทรวงพาณิชย์ ปลัดกระทรวงอุตสาหกรรม ปลัดกระทรวงแรงงานและสวัสดิการสังคม เลขานุการรัฐมนตรีว่าการกระทรวงมหาดไทย ผู้อำนวยการธนาคารออมสิน ผู้จัดการธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร และผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งคณะรัฐมนตรีแต่งตั้งจำนวนไม่เกิน 10 คน

6. กรรมการและเลขานุการ ได้แก่ เลขานุการนายกรัฐมนตรี

กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิมีวาระอยู่ในตำแหน่งคราวละ 2 ปี ในกรณีที่กรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่งก่อนครบวาระ หรือในกรณีที่คณะรัฐมนตรีแต่งตั้งคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิเพิ่มขึ้น ในระหว่างที่กรรมการซึ่งแต่งตั้งไว้แล้วยังมีวาระอยู่ในตำแหน่ง ให้ผู้ได้รับแต่งตั้งให้ดำรงตำแหน่งแทนหรือเป็นกรรมการเพิ่มขึ้นอยู่ในตำแหน่งเท่ากับวาระที่เหลืออยู่ของกรรมการซึ่งได้แต่งตั้งไว้แล้ว

นอกจากการพ้นจากตำแหน่งตามวาระกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิพ้นจากตำแหน่ง

เมื่อ

1. ตาย
2. ลาออก
3. เป็นบุคคลล้มละลาย
4. รัฐมนตรีมีมติให้พ้นจากตำแหน่ง
5. เป็นคนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ
6. ได้รับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก

คณะกรรมการมีอำนาจและหน้าที่ ดังต่อไปนี้

1. กำหนดนโยบาย การจัดตั้ง และแนวทางการบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
2. กำหนดแผนการจัดหาเงินทุนกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแผนการจัดสรรให้แก่กองทุน
3. จัดทำร่างกฎหมายเกี่ยวกับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติเสนอ

ต่อคณะรัฐมนตรี

4. กำหนดแผนงานและอกระเบียบ ข้อบังคับและประกาศในการจัดตั้งและ

แนวทางในการบริหารงานกองทุน

5. อกระเบียบเกี่ยวกับการรับเงิน การจ่ายเงิน การเก็บรักษาเงิน จัดหา

และจัดสรรผลประโยชน์ของกองทุน

6. อกระเบียบเกี่ยวกับ คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน และการบริหาร

กองทุน

7. แต่งตั้งคณะกรรมการ คณะทำงาน เพื่อดำเนินการตามระเบียบนี้

8. อกระเบียบคำสั่ง และประกาศอื่น ๆ เพื่อปฏิบัติการตามระเบียบนี้

9. เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานของสำนักงาน อาจมีคำสั่งให้ข้าราชการ

หรือลูกจ้างของส่วนราชการ หรือลูกจ้างของรัฐวิสาหกิจ หรือหน่วยงานอื่นของรัฐ ไปช่วยปฏิบัติงานเป็นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานได้ โดยถือว่าเป็นการปฏิบัติราชการหรือปฏิบัติงานตามปกติ

10. รายงานผลการดำเนินงาน ปัญหาและอุปสรรค รวมทั้งฐานะการเงินของ

กองทุนให้คณะรัฐมนตรีทราบ อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

หมวด 2 สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

สำนักคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติในสำนัก

เลขาธิการนายกรัฐมนตรี มีอำนาจและหน้าที่ดังต่อไปนี้

1. ทำหน้าที่เป็นสำนักงานเลขานุการของคณะกรรมการ

2. ปฏิบัติงานธุรการของคณะกรรมการ ที่ปรึกษาคณะกรรมการและคณะ

อนุกรรมการ

3. ศึกษารวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการดำเนินงานของคณะ

กรรมการและของกองทุน

4. ประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนได้ทราบถึงการจัดตั้ง นโยบาย และแนวทาง

การบริหารกองทุน

5. ดำเนินการและประสานงานกับส่วนราชการและองค์กรต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง

เพื่อเตรียมความพร้อมในการจัดตั้งกองทุน และแนวทางการบริหารกองทุน

6. จัดให้มีหรือสนับสนุน ให้มีการประชุมชี้แจง และฝึกอบรมบุคลากรที่

เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานกองทุน

7. พิจารณาเสนอความเห็นต่อคณะกรรมการในการพิจารณาแผนการบริหาร

และจัดการกองทุน

8. ให้การสนับสนุนปรึกษาหารือและข้อเสนอแนะแก่คณะกรรมการเกี่ยวกับ

นโยบาย ระเบียบ หลักเกณฑ์การดำเนินงานกองทุน

9. คำเนินการหรือมอบหมายให้หน่วยงานอื่น ๆ ดำเนินการในส่วนที่
เกี่ยวข้องกับกองทุนและรายงานผลต่อคณะกรรมการดำเนินงาน ในส่วนการบริหารกองทุน
10. รายงานผลการปฏิบัติงานประจำปีของสำนักงานเสนอต่อคณะกรรมการ
11. คำเนินการอื่นใดตามที่คณะกรรมการมอบหมาย

3. แบบติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การติดตามสังเกตการณ์คัดเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีส่วน
สำคัญในการประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองต่าง ๆ เนื่องจากกระบวนการ
คัดเลือกคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อที่ 41 ของระเบียบคณะกรรมการว่าด้วยการจัดตั้ง
และบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544 กล่าวว่่า

1. จะต้องมีการเวียนสามในสี่ของครัวเรือนทั้งหมดเข้าร่วมประชุม
2. การเลือกคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองให้เป็นไปตามมติที่

ประชุม

สำหรับคุณสมบัติของคณะกรรมการกองทุน จะต้องเป็นไปตามข้อ 17 ของ
ระเบียบคณะกรรมการว่าด้วย การจัดตั้งและบริหารกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.
2544 ดังนี้

1. เป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านติดต่อกันเป็นระยะ
เวลาไม่น้อยกว่า 2 ปี ก่อนวันที่ได้รับคัดเลือกเป็นกรรมการกองทุน
2. เป็นผู้บรรลุนิติภาวะ โดยมีอายุ 20 ปีบริบูรณ์
3. ปฏิบัติตนอยู่ในหลักศาสนา มีความรับผิดชอบ เสียสละ มีส่วนร่วมใน
กิจกรรมชุมชนไม่ติดการพนัน ไม่เกี่ยวข้องกับสิ่งเสพติด และไม่มีประวัติเสียทางการเงิน
ตลอดจนยึดมั่นในการปกครองระบบประชาธิปไตย

4. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย คนไร้ความสามารถหรือคนเสมือนไร้ความสามารถ

5. ไม่เคยได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่เป็นโทษ

สำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาท

6. ไม่เคยต้องคำพิพากษาถึงที่สุดว่ามีความผิด แต่รอการกำหนดโทษ หรือรอ
การลงโทษในความผิดต่อตำแหน่ง หน้าที่ หรือความผิดเกี่ยวกับทรัพย์สิน ยกเว้นความผิดฐานทำให้
เสียทรัพย์สินและความผิดฐานบุกรุก

7. ไม่เคยถูกให้ออก ปลดออก หรือ ไล่ออกจากราชการ องค์กรอิสระ ตาม
รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย หน่วยงานรัฐวิสาหกิจ เพราะทุจริตต่อหน้าที่หรือสร้างความเสีย
หายอย่างร้ายแรงแก่ทางราชการ องค์กร หรือหน่วยงานที่สังกัด

8. ไม่เป็นผู้ไม่ไปใช้สิทธิเลือกตั้งที่เสียสิทธิ ตามมาตรา 68 วรรคสอง ของ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

9. ไม่เป็นผู้ที่เคยพ้นจากตำแหน่งคณะกรรมการกองทุน เนื่องมาจาก

คณะกรรมการกองทุนมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวนกรรมการกองทุน
ทั้งหมดที่มีอยู่ หรือที่ประชุมสมาชิกมีมติให้ออกด้วยคะแนนเสียงเกินกว่า 2 ใน 3 ของจำนวน
สมาชิกทั้งหมด

4. การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การขอขึ้นทะเบียนและประเมินความพร้อมของกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองนั้นมี

วัตถุประสงค์เพื่อให้คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ได้ประเมินความพร้อมในด้าน
ต่าง ๆ ของหมู่บ้านและชุมชนเมืองตามสภาพความเป็นจริง สำหรับหมู่บ้านและชุมชนเมืองจะต้องมี
ความพร้อมในด้านต่าง ๆ ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของหมู่บ้านพวงพยอม หมู่ 7
2. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม หมู่ 7
3. การเตรียมความพร้อมของหมู่บ้านพวงพยอม หมู่ 7
4. ทุนดำเนินการของกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม หมู่ 7

5. ระเบียบกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม มีดังต่อไปนี้

1. ที่ตั้ง เลขที่ 22/10 หมู่ที่ 7 บ้านพวงพยอม ต.ขามทะเลสอ อ.ขามทะเลสอ

จ.นครราชสีมา 30280 โทรศัพท์ (044) 333273

2. วัตถุประสงค์

2.1 เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนในหมู่บ้าน เพื่อการสร้างงานสร้าง
รายได้ให้กับสมาชิก

2.2 ส่งเสริมและพัฒนาหมู่บ้าน ให้สามารถบริหารและจัดการเงินทุน
ของตนเอง

2.3 เสริมสร้างกระบวนการเรียนรู้เพื่อพัฒนาความสามารถและแก้ไข
ปัญหาตามแนวพระราชดำริเศรษฐกิจพอเพียง

2.4 เสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจ และสังคมประชาชน

2.5 กระตุ้นเศรษฐกิจในระดับฐานรากของประเทศ

2.6 เพื่อพัฒนาสมาชิกให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี

กับทุก ๆ คน

2.7 เพื่อพัฒนาจิตใจสมาชิก ให้มีคุณธรรม มีน้ำใจ เอื้ออาทร

ต่อสมาชิก ไม่เห็นแก่ตัว

3. แหล่งที่มาของกองทุน

- 3.1 เงินอุดหนุนจากรัฐบาลจัดสรรให้
- 3.2 ดอกผลหรือผลประโยชน์ใด ๆ จากเงินกองทุน
- 3.3 เงินค่าหุ้น
- 3.4 เงินสมทบจากกลุ่มองค์กรสมาชิก
- 3.5 ค่าธรรมเนียมแรกเข้า
- 3.6 เงินกู้ยืม

4. คุณสมบัติของสมาชิก

- 4.1 เป็นผู้ที่มีอายุ 18 ปีบริบูรณ์
- 4.2 ต้องเป็นผู้มีชื่ออยู่ในทะเบียนบ้าน และอาศัยอยู่ในหมู่บ้านไม่น้อยกว่า 6 เดือน
- 4.3 ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย หรือ ไร้ความสามารถ
- 4.4 ไม่เป็นผู้เกี่ยวข้องกับยาเสพติด
- 4.5 ไม่เป็นผู้ที่เสียประวัติด้านการเงิน
- 4.6 ถ้าสมาชิกอาศัยอยู่ในหมู่บ้านเป็นเวลาหลายปี แต่ทะเบียนบ้าน

อยู่ที่อื่นให้อยู่ในดุลยพินิจของคณะกรรมการ

5. การสมัครเข้าเป็นสมาชิก

5.1 นำสำเนาทะเบียนบ้าน บัตรประจำตัวประชาชน ทั้งฉบับตัวจริง และฉบับถ่ายเอกสาร 1 ชุด

5.2 เขียนใบสมัครตามแบบการขอสมัครเป็นสมาชิก กองทุนหมู่บ้าน พวงพยอมด้วยตนเอง

5.3 ต้องถือหุ้นของกองทุนโดยกำหนดหุ้นละ 10 บาท และต้องถือหุ้นแรกเข้าจำนวน 2 หุ้น (รช) เป็นจำนวนเงิน 20 บาท และจะต้องถือหุ้นทุก ๆ เดือน (รด) คนละอย่างน้อย 2 หุ้น เป็นจำนวนเงิน 20 บาท (การเพิ่มหุ้นจะเพิ่มได้ปีละ 1 ครั้ง ในวันประชุมใหญ่สามัญประจำปี)

6. การพ้นสภาพจากการเป็นสมาชิก

- 6.1 ตาย
- 6.2 ลาออก
- 6.3 เป็นบุคคลล้มละลาย

6.4 ต้องโฆษณาเสพติด หรือติดยาเสพติดร้ายแรง

6.5 ให้ออกความมติเห็นชอบของคณะกรรมการในการพิจารณาการ

กระทำผิดของสมาชิกที่ร้ายแรงและขัดต่อข้อบังคับของกองทุนหมู่บ้าน และให้สมาชิกเป็นสมาชิก
อีกได้ แต่ทั้งนี้ต้องขาดจากการเป็นสมาชิกไม่น้อยกว่า 1 ปี

6. การพิจารณาเงินกู้สำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

การพิจารณาเงินกู้ให้กับผู้กู้นั้น คณะกรรมการจะต้องดำเนินการตามหมวด 7 ว่าด้วยการ
กู้ยืมเงินกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งมีสาระสำคัญ ดังนี้

1. สมาชิกที่ประสงค์จะขอกู้เงินจากกองทุน ต้องจัดทำคำขอกู้โดยระบุ
วัตถุประสงค์ในการกู้ยืมเงินอย่างชัดเจน โดยให้ยื่นคำขอกู้ดังกล่าวต่อคณะกรรมการกองทุน
ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาเงินกู้ ตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

2. ในกรณีที่คณะกรรมการกองทุน มีมติอนุมัติเงินกู้ยืมตามคำขอกู้ทั้งหมดหรือ
บางส่วน ให้บันทึกความเห็นในแบบคำขอกู้ยืมเงิน พร้อมทั้งส่งสำเนาแบบคำขอกู้ยืมเงิน ตลอดจน
เงื่อนไขและรายละเอียดในการอนุมัติเงินกู้ แจ้งให้ผู้ขอกู้และธนาคารรับทราบโดยเร็ว

3. คณะกรรมการกองทุนอาจเรียกหลักประกันเงินกู้ ไม่ว่าจะส่วนบุคคล หรือ
ทรัพย์สินตามหลักเกณฑ์และวิธีการที่กองทุนกำหนด

4. ให้คณะกรรมการกองทุนกำหนดอัตราดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนเงินฝากและ
เงินกู้เป็นอัตราที่แน่นอน ตามความเห็นชอบจากที่ประชุมสมาชิก โดยคำนึงถึงจรรยาบรรณ และ
สภาพเศรษฐกิจและสังคมในหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นหลัก และปิดประกาศอัตราดอกเบี้ยหรือค่า
ตอบแทนดังกล่าวอย่างเปิดเผย

5. การกำหนดระยะเวลาชำระคืนเงินกู้ ให้คณะกรรมการกองทุนพิจารณาตาม
ความเหมาะสมแห่งสัญญาเงินกู้แต่ละราย การชำระคืนเงินคืนพร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนให้ผู้
ชำระให้แล้วเสร็จภายในกำหนดระยะเวลาไม่เกินหนึ่งปี นับแต่วันที่ทำสัญญา

6. ในกรณีที่ผู้กู้ผิดสัญญา ไม่ชำระคืนเงินคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ย หรือ
ค่าตอบแทนตามเงื่อนไขที่กำหนดไว้ในสัญญากู้ยืมเงิน ให้ผู้กู้เสียเบี้ยปรับตามจำนวนที่ระบุ หรือ
ข้อบังคับที่กองทุนกำหนดไว้อย่างแน่นอนสำหรับจำนวนที่ขาดหรือค้างชำระ เว้นแต่ผู้กู้ได้รับ
อนุญาตให้ผ่อนผันการชำระหนี้

7. ในกรณีที่ผู้กู้มิได้เริ่มดำเนินการตามวัตถุประสงค์ในการขอกู้ยืมเงินหรือเมื่อ
มีหลักฐานอันควรเชื่อได้ว่า ผู้กู้นำเงินไปใช้ในกรอบวัตถุประสงค์ปราศจากเหตุผลอันสมควร
ให้คณะกรรมการกองทุนมีอำนาจยกเลิกสัญญาและเรียกคืนเงินกู้พร้อมดอกเบี้ยหรือค่าตอบแทนที่
ค้างชำระคืนเต็มจำนวนได้โดยทันที

กรณีกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม มีเกณฑ์สำหรับพิจารณาเงินกู้ มีดังนี้

1. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม จะคำนึงถึง ความจำเป็นและต้องการของสมาชิกผู้กู้ว่าผู้ไปทำอะไร ตามวัตถุประสงค์ของโครงการหรือไม่
2. การอนุมัติเงินกู้ ต้องดูความเป็นไปได้ของโครงการที่ทำเรื่องขอกู้ และสามารถในการชำระคืนเงินกู้

7. หลักการประเมินโครงการรูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล

1. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล (ยาวดี ราชัยกุลวิบูลย์ศรี, 2542 : 46-60) มีดังนี้

1.1 Context Evaluation การประเมินเนื้อความ เป็นการประเมินผลพื้นฐานเกี่ยวกับการค้นหาข่าวสาร อันจะนำไปสู่การพัฒนาเป้าหมายของโครงการ โดยนักประเมินผลจะจัดการรวบรวมข้อมูลให้กับหัวหน้าโครงการ เป็นต้นว่าข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นข้อมูลที่จะช่วยวางแผนโครงการให้เป็นไปตามความต้องการ

1.2 Input Evaluation การประเมินตัวป้อน เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาตัวประกอบหรือแนวทางที่เหมาะสม หรือมีประสิทธิภาพที่จะอำนวยให้โครงการดำเนินไปตามวัตถุประสงค์ที่ต้องการ คือ บรรลุเป้าหมายของโครงการ

1.3 Process Evaluation การประเมินผลกระบวนการ การประเมินผลประเภทนี้จะทำหน้าที่ต่อจาก Context และ Input Evaluation เป็นการประเมินผลเพื่อค้นหาข่าวสารที่จะเป็นแนวทาง หรือวิธีการปฏิบัติ สำหรับโครงการว่าจะดำเนินให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้ได้อย่างไร

1.4 Product Evaluation การประเมินผลผลิต วัตถุประสงค์ของการประเมินผลประเภทนี้ คือ ตรวจสอบความสัมพันธระหว่ผลสัมฤทธิ์จากโครงการกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ว่าเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการอย่างไร การประเมินผลประเภทนี้อาจอาศัยการเปรียบเทียบผลผลิตกับเกณฑ์มาตรฐานที่เลือกไว้ นอกจากนั้นอาจอาศัยรายงานการประเมินผลจากข้อมูลที่ได้จาก Context Input และ Process Evaluation

2. รูปแบบการประเมินแบบชีพฟ์โมเดล (รัตนะ ปัจสนธิ, 2540:110-111) มีดังนี้

2.1 Context Evaluation การประเมินสภาวะแวดล้อมของโครงการ ซึ่งหมายถึง การประเมินเกี่ยวกับสิ่งที่จะเป็นส่วนสำคัญในการช่วยกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ เป็นสิ่งที่อยู่ภายนอกโครงการ แต่มีผลต่อความสำเร็จ หรือล้มเหลวของโครงการ ได้แก่ ความต้องการของชุมชนและกลุ่มเป้าหมายที่จะรับบริการจากโครงการ จำนวนประชากร กระแส

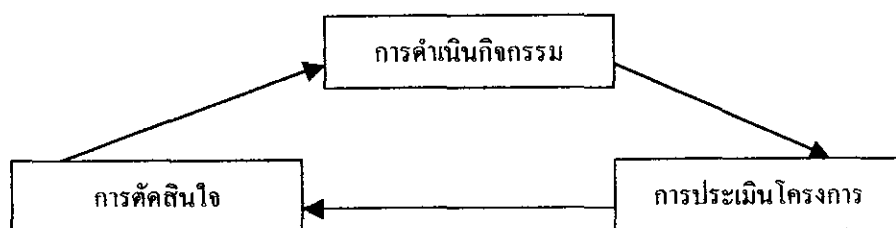
ทิศทางของสังคมและการเมือง สภาพเศรษฐกิจและปัญหาของชุมชน ตลอดจนนโยบายของหน่วยงานระดับบนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.2 Input Evaluation การประเมินปัจจัยนำเข้าของโครงการ หมายถึง การประเมินทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการนำมาใช้ในการดำเนินโครงการ กำลังคน หรือจำนวนบุคคลที่ต้องใช้งบประมาณและแหล่งเงินทุนสนับสนุน วัสดุอุปกรณ์ต่าง ๆ อาคาร สถานที่ เครื่องมือ และครุภัณฑ์ การประเมินปัจจัยนำเข้าจะช่วยในการพิจารณาตัดสินใจว่าโครงการนั้น ๆ มีความเหมาะสมและเป็นไปได้ในทางปฏิบัติที่จะทำให้อัตุประสงค์ของโครงการบรรลุหรือไม่ จะช่วยให้เกิดการวางแผนการจัดกิจกรรมของโครงการได้อย่างเหมาะสม

2.3 Process Evaluation การประเมินกระบวนการดำเนินงานของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับวิธีการจัดกิจกรรมของโครงการ การนำปัจจัยเข้ามาใช้เหมาะสมมากน้อยเพียงไร เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือไม่ กิจกรรมที่จัดขึ้นจะก่อให้เกิดการบรรลุวัตถุประสงค์ของโครงการหรือมีอุปสรรคใด ๆ เกิดขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการประเมินมาปรับปรุงกระบวนการดำเนินงานให้รัดกุมมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2.4 Product Evaluation การประเมินผลผลิตของโครงการ เป็นการประเมินเกี่ยวกับผลที่ได้รับทั้งหมดจากการดำเนินโครงการว่าได้ผลมากน้อยเพียงไรเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของโครงการที่กำหนดไว้หรือไม่ การประเมินผลผลิตจะมีการนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้เป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จ หรือความล้มเหลวของโครงการ การประเมินในส่วนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อการตัดสินใจปรับปรุงขยายโครงการนำไปใช้ต่อเนื่องต่อไป หรือเพื่อล้มเลิกโครงการ

3. รูปแบบการประเมินแบบซิฟฟ์โมเดล ชุดการเรียนรู้ด้วยตนเอง (ชุดวิชาการประเมินเพื่อพัฒนา 2545 : 89 – 91) จากแนวคิดและรูปแบบการประเมินซิฟฟ์ของสตัฟเฟิลบีม (Stufflebeam's CIPP Model) กล่าวว่า “การประเมิน เป็นกระบวนการของการระบุ หรือกำหนดข้อมูลที่ต้องการ รวมทั้งการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล และนำเสนอข้อมูลมาวิเคราะห์และสังเคราะห์ให้เกิดสารสนเทศที่มีประโยชน์ เพื่อนำเสนอสำหรับใช้เป็นทางเลือกในการตัดสินใจ” โดยมีแนวคิดพื้นฐาน คือ

แผนภาพที่ 2 แสดงถึงแนวคิดพื้นฐานของการประเมินของสตัฟเฟิลบีม

ศัพท์เพิลบิม ได้จำแนกขั้นตอนของการประเมิน เป็น 3 ขั้นตอน คือ

ขั้นตอนที่ 1 กำหนด หรือระบุข้อมูลที่ต้องการ

ขั้นตอนที่ 2 การเก็บรวบรวมข้อมูล

ขั้นตอนที่ 3 วิเคราะห์และจัดการสารสนเทศ เพื่อนำเสนอผู้บริหาร

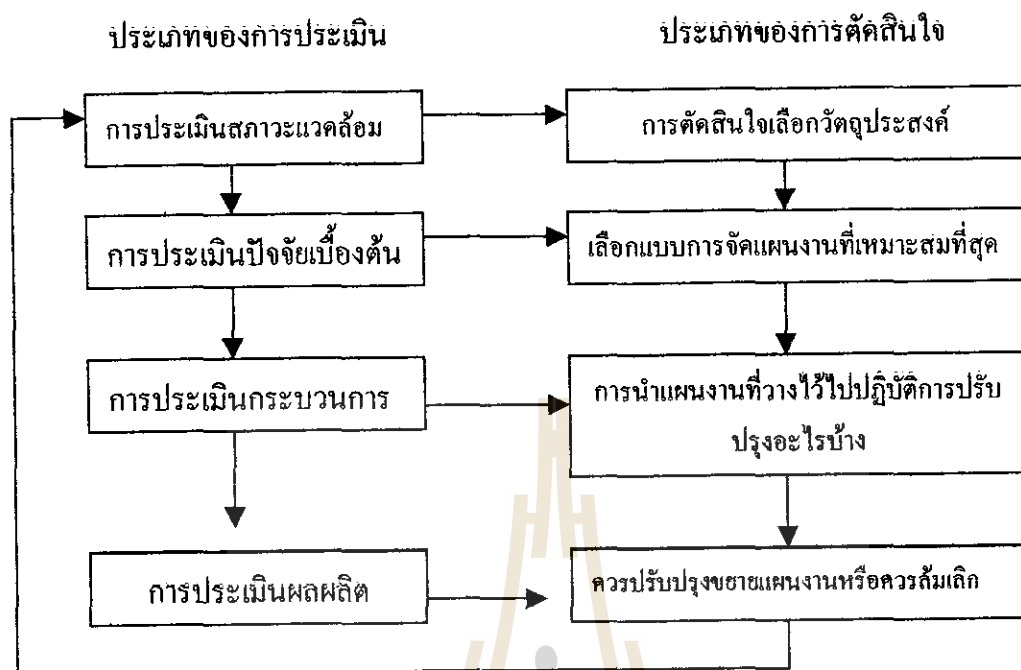
4. รูปแบบการประเมินแบบชิพโมเดล จำเนียร สุขหลาย และคณะ ได้สรุป “รูปแบบการประเมินแบบ ชิพโมเดล” ในหนังสือ รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ (สมหวัง พิธิยานุวัฒน์, (บรรณาธิการ), 2544 : 221 – 234) ดังนี้ แบบจำลองประเภทนี้ไม่เพียงแต่ประเมินว่าบรรลุวัตถุประสงค์หรือไม่เท่านั้น แต่ยังเป็นการประเมินเพื่อให้รายละเอียดต่าง ๆ เพื่อช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงการ และบ่งชี้จุดเด่น จุดด้อยเพื่อนำผลไปปรับปรุงกิจกรรมโครงการได้อย่างทันท่วงที และมีการประเมินรวมสรุปหลังโครงการสิ้นสุดแล้ว เพื่อบ่งชี้ผลสัมฤทธิ์ของโครงการ จึงเห็นได้ว่ากรอบแนวคิดในการประเมินแบบชิพโมเดล จึงเป็นที่นิยมใช้อย่างกว้างขวาง เพราะเป็นแบบจำลองที่เข้าใจง่ายและสะดวกในการปฏิบัติ

แบบจำลองชิพจะประเมินในด้านต่าง ๆ ดังนี้ คือ

- 1) การประเมินบริบทหรือสถานะแวดล้อม (Context Evaluation : C) ซึ่งช่วยในการตัดสินใจเกี่ยวกับการวางแผนในการกำหนดวัตถุประสงค์
- 2) การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation : I) เป็นการตัดสินใจเกี่ยวกับโครงสร้างเพื่อกำหนดรูปแบบของโครงการ
- 3) การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation : P) เป็นการตัดสินใจในด้านการประยุกต์ใช้ เพื่อควบคุมการดำเนินการของโครงการ
- 4) การประเมินผลผลิต (Product Evaluation : P) จะช่วยในการตัดสินใจเพื่อตัดสินใจและความสำเร็จของโครงการ

แผนภูมิแสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจในแบบจำลองซิปฟ์

(สมหวัง พิธิยานุวัฒน์ 2525)

แผนภาพที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการประเมินกับการตัดสินใจ

การนำเอาแบบจำลองซิปฟ์ไปใช้ประเมินทำได้ในโครงการ 3 ลักษณะ คือ

1. จัดหาโครงการ ศึกษาให้ประจักษ์ว่ามีปัญหาอะไรที่น่าจะทำ
2. โครงการที่มีอยู่แต่ยังไม่ได้ลงมือดำเนินการ
3. โครงการในระหว่างที่กำลังดำเนินการอยู่

ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองครั้งนี้ ผู้วิจัยจะใช้กรอบความคิด ทฤษฎีระบบในการประเมิน โดยใช้รูปแบบของการประเมินแบบ ซิปฟ์โมเดล ดังกล่าวแล้ว

8. โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

โครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้พึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน โดยกระบวนการของการศึกษาบัณฑิต เพื่อเข้าไปช่วยเหลือส่งเสริมการพัฒนาและติดตามประเมินผลวิจันนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ให้ดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อสร้างรายได้ สร้างโอกาสสำหรับบัณฑิตว่างงาน 74,881 คน โดยเฉพาะ บัณฑิตในหมู่บ้านชนบท

3. เพื่อสร้างศักยภาพและยกระดับการศึกษาของบัณฑิตให้มีทักษะในการบริหารจัดการซึ่งเป็นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อีกทางหนึ่ง

4. เพื่อให้ได้ข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองรวมทั้งข้อมูลของหมู่บ้านและชุมชนเมืองที่เป็นระบบและมีประสิทธิภาพ

ผลประโยชน์ของโครงการ

1. บัณฑิตที่ว่างงาน จำนวน 74,881 คน จะได้รับเงินถึงร้อยละ 93.8 จากงบประมาณทั้งหมดของโครงการ เนื่องจากลักษณะของโครงการเป็นการให้ทุนฝึกอบรม โดยจ่ายเป็นเงินสดในอัตราเดือนละ 6,360 บาท จำนวนผู้รับทุน 74,881 คน ซึ่งทำให้ในแต่ละเดือนมีเม็ดเงินประมาณ 476 ล้านบาทหมุนเวียนและกระจายไปทั่วประเทศ นอกจากนั้น ยังมีค่าบริหารจัดการจัดการมีการสัมมนาติดตามผลโครงการเป็นระยะ ๆ ทุก 15 วันและ 3 เดือน ซึ่งจะทำให้มีการใช้จ่ายเงินนำไปสู่การกระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากอย่างต่อเนื่องอื่น ๆ อีกมาก

2. ผู้ได้รับประโยชน์จากโครงการ คือ ผู้สำเร็จการฝึกอบรมซึ่งได้รับประกาศนียบัตรบัณฑิต หลักสูตรการจัดการและการประเมินโครงการ โดยใช้ชุมชนเป็นห้องเรียน มีการเรียนรู้ปฏิบัติงานและแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นจริงในพื้นที่ ซึ่งจะมีประสบการณ์จริงนำไปใช้ในการทำงานต่อไป นอกจากนี้ยังมีโอกาสหางานได้ง่ายขึ้น และมีโอกาสได้รับการจ้างงานจากคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ หรือ อบต. และสามารถนำประกาศนียบัตรไปใช้เป็นหน่วยกิตสมทบในการศึกษาต่อระดับปริญญาโทได้

3. กองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง มีการบริหารจัดการกองทุนที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น มีกระบวนการศึกษาวิจัยเชิงปฏิบัติการ การติดตามประเมินผลและส่งเสริมการพัฒนานโยบายกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ซึ่งเป็นการสร้างเสริมกิจกรรมของนโยบายที่มีอยู่ให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

เหตุผลในการเปิดหลักสูตร

กระแสการเปลี่ยนแปลงของสังคมในปัจจุบันเป็นไปอย่างรวดเร็ว ในขอบเขตที่กว้างขวางส่งผลกระทบต่อสังคมไทย ทั้งในระดับชาติและระดับท้องถิ่นอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การพัฒนาบุคลากรในส่วนที่จะทำหน้าที่เป็นมันสมองของท้องถิ่นให้มีความรู้ ความสามารถในอันที่จะรับมือกับการเปลี่ยนแปลง จึงนับเป็นปมเงื่อนสำคัญของการพัฒนา ซึ่งจะนำไปสู่การสร้างฐานความรู้ให้แก่ส่วนที่จะดำเนินต่อไปในสังคมได้ สถาบันราชภัฏควรเป็นสถาบันการศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่น ซึ่งมีส่วนสำคัญในการเตรียมการพัฒนาคนให้มีปัญญาความรู้ในรากเหง้าของปัญหาของท้องถิ่น จนมีความสามารถด้านการบริหารจัดการและมีทักษะในการใช้เทคโนโลยีในการหา

ข้อมูลข่าวสาร มีการปฏิบัติอันแสดงถึงความเป็นผู้มีคุณธรรม มีวัฒนธรรม มีสุขภาพกายและจิตที่ดี ตลอดจนมีวิถีทัศน์ที่เหมาะสมสอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

จากยุทธศาสตร์ในการพัฒนาประเทศได้กำหนดภารกิจการหลักและวัตถุประสงค์ในการพัฒนาสถาบันอุดมศึกษาเน้นส่งเสริมในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยส่งเสริมการค้นคว้า และวิจัยผลิตและพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ด้านการวิจัยและการนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการบริหารจัดการ เพื่อรองรับการพัฒนาในระดับภูมิภาคอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตทางการเกษตรและอุตสาหกรรม ให้จังหวัดเป็นศูนย์กลางการพาณิชย์การเงิน การธนาคารระดับภูมิภาคและพัฒนาจังหวัดให้เป็นเมืองการท่องเที่ยว โดยการอนุรักษ์โบราณสถาน โบราณวัตถุและขนบธรรมเนียมประเพณี พัฒนาปรับปรุงแหล่งท่องเที่ยวตามธรรมชาติ พัฒนาระบบการให้บริการท่องเที่ยวให้ครอบคลุม และได้มาตรฐาน โดยกำหนดบทบาทของสถาบันการศึกษาในท้องถิ่นให้เอื้อต่อการพัฒนาเทคโนโลยีแต่ละด้าน

เพื่อขานรับยุทธศาสตร์การพัฒนาดังกล่าว ซึ่งมีความเชื่อมโยงกับการพัฒนา ระดับภูมิภาคอย่างกลมกลืน และเพื่อเสริมการปูพื้นฐานการพัฒนาที่ยั่งยืนให้กับท้องถิ่น สถาบันราชภัฏซึ่งตั้งอยู่ในจังหวัดที่เป็นศูนย์กลางการพัฒนาที่รวดเร็วทั้งทางด้านการศึกษา การท่องเที่ยว วัฒนธรรม การพาณิชย์และการเกษตร จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องขยายการเรียนการสอนสู่ระดับ ประกาศนียบัตรบัณฑิต เพื่อให้บัณฑิตในสาขาวิชาต่าง ๆ ไปทำงานพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างเข้มแข็ง โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ศึกษาเพื่อทำความเข้าใจกับปัญหาและภูมิปัญญาท้องถิ่น ภายใต้อัตลักษณ์แบบเปิดกว้างและสอดคล้องกับความต้องการของท้องถิ่นหลายรูปแบบในเชิงสหวิทยาการ เน้นการใช้กระบวนการวิจัยเป็นเครื่องมืออันสำคัญในการแก้ปัญหาท้องถิ่นได้อย่างตรงจุด ด้วยเหตุนี้ สถาบันราชภัฏซึ่งมีความพร้อมในด้านบุคลากรและการประสานความร่วมมือกับแหล่งวิทยาการและ วิทยาการผู้เชี่ยวชาญในท้องถิ่น ตลอดจนมีศักยภาพในการทำงานเพื่อตอบสนองความต้องการของ ท้องถิ่นจึงได้พัฒนาหลักสูตรนี้ขึ้น

9. เอกสารหลักวิชาอื่น ๆ

9.1 การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงาน สถาบันราชภัฏ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. 2545 “การวิจัยชุมชน” : 113-115)

การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ การที่ประชาชนหรือชุมชนสามารถเข้าไปมีส่วนในการตัดสินใจในการกำหนดนโยบายพัฒนาท้องถิ่น อันเป็นกระบวนการขั้นต้นของการวางแผนในการพัฒนาท้องถิ่นที่เป็นที่อยู่อาศัยในการดำรงชีวิตของตน นอกจากนั้น หลังจากที่ได้กำหนด วัตถุประสงค์และแผนงานร่วมกันและปฏิบัติงานตามแผนงานของโครงการดังกล่าวร่วมกัน แล้ว ยังมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการบริหาร รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลโครงการ

ต่าง ๆ ของท้องถิ่น ซึ่งอาจเป็นไปโดยทางอ้อมคือ ผ่านกรรมการที่เป็นฝ่ายบริหารงานของหมู่บ้าน หรือเป็นไปโดยตรง คือ ได้เข้ามีส่วนร่วมได้ด้วยตนเอง

รูปแบบการมีส่วนร่วม

1. การมีส่วนร่วมแบบชายขอบ (Marginal Participation) เป็นการมีส่วนร่วมที่เกิดจากความสัมพันธ์เชิงอำนาจไม่เท่าเทียมกัน ฝ่ายหนึ่งรู้สึกค้อยอำนาจกว่า หรือมีทรัพยากร หรือความรู้ค้อยกว่า เป็นต้นหวังประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าส่วนตน ชุมชนมีเสถียรภาพ มีสันติสุขและมีคุณธรรมนำชีวิต

2. การมีส่วนร่วมแบบบางส่วน (Partial Participation) รัฐเป็นผู้กำหนดนโยบายลงมาว่าต้องการอะไร โดยที่รัฐไม่รู้ความต้องการของชาวบ้าน ดังนั้นการมีส่วนร่วมก็เพียงแสดงความคิดเห็นในการดำเนินกิจกรรมบางส่วนเท่านั้น

3. การมีส่วนร่วมแบบสมบูรณ์ (Full Participation) เป็นการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การกำหนดปัญหา ความต้องการ การตัดสินใจในแนวทางแก้ปัญหาและความเท่าเทียมกันของทุกฝ่าย

ประโยชน์ของการที่มีส่วนร่วมในการพัฒนา

1. การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนา ย่อมก่อให้เกิดการพึ่งตนเองได้ในที่สุด เนื่องจากเกิดการเรียนรู้วิธีการแก้ปัญหา และสร้างความเจริญให้กับชุมชนหรือหมู่บ้านของตน ผ่านกิจกรรมกระบวนการทำงานตามโครงการ

2. การส่งเสริมให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนา เป็นการสะท้อนถึงความจริงใจของรัฐที่มีต่อการสนับสนุนให้ประชาชนมีเสรีภาพในการตัดสินใจและกำหนดชะตากรรมของท้องถิ่นของตน

3. เป็นช่องทางสะท้อนปัญหาความต้องการที่แท้จริงของท้องถิ่นได้ถูกต้องตรงประเด็น

4. เป็นการสร้างฉันทามติร่วมกัน ซึ่งจะก่อให้เกิดความชอบธรรมในการตัดสินใจ เนื่องจากเป็นการสร้างข้อตกลงที่เกิดจากการยอมรับร่วมกันภายในกลุ่ม

5. เป็นการพัฒนาศักยภาพของบุคคล เพราะในกระบวนการมีส่วนร่วมย่อมจะมีการแลกเปลี่ยนความรู้ และข้อคิดเห็นระหว่างกัน ดังนั้นการมีส่วนร่วมของประชาชนจึงเป็นเสมือนเวทีในการเรียนรู้ที่มีประโยชน์อย่างมาก

6. เป็นการสนับสนุนการพัฒนาความรักท้องถิ่นและความรับผิดชอบต่อสังคมให้เกิดขึ้นในพฤติกรรมของประชาชนในท้องถิ่น

7. ประชาชนเกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของผลงาน อันเนื่องมาจากโครงการพัฒนาที่จัดทำขึ้นในหมู่บ้านและจะช่วยแบ่งเบาภาระของรัฐในการดูแลบำรุงรักษา

9.2 ความเข้มแข็งของชุมชน

ลักษณะชุมชนเข้มแข็ง (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ

สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545 “การวิจัยชุมชน” : 76-78)

1. สมาชิกชุมชนมีความเชื่อมั่นในศักยภาพของตนและชุมชน ที่จะแก้ไขปัญหาและพัฒนาชีวิตความเป็นอยู่ของตน
2. สมาชิกชุมชนมีจิตสำนึกการพึ่งตนเอง เอื้ออาทร รักและห่วงใยซึ่งกันและกัน อีกทั้งพร้อมที่จะร่วมกันจัดการกับปัญหาของตนและชุมชน
3. สมาชิกชุมชนเลือกกำหนดผู้นำชุมชน ผู้นำการเปลี่ยนแปลงและผู้แทนชุมชน ที่หลากหลายด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง
4. มีกระบวนการชุมชนที่มีความเคลื่อนไหวอย่างต่อเนื่อง จนเป็นวิถีของชุมชน ซึ่งขับเคลื่อนโดยผู้นำองค์กรชุมชนในลักษณะเปิดกว้าง โปร่งใสและมีการแสดงความรับผิดชอบที่สามารถตรวจสอบได้สำหรับสมาชิกทั้งหมด
5. สมาชิกทุกคนมีส่วนร่วม ในการประเมินสถานการณ์ของชุมชน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ดำเนินงาน ติดตามและประเมินผลการแก้ปัญหาและการพัฒนาของชุมชนผ่านกระบวนการของชุมชน
6. สมาชิกชุมชนเกิดการเรียนรู้ผ่านการเข้าร่วมในกระบวนการของชุมชน
7. มีแผนของชุมชนที่ประกอบด้วย การพัฒนาทุก ๆ ด้านของชุมชนที่มุ่งการพึ่งตนเอง เอื้อประโยชน์ต่อสมาชิกชุมชนทุก ๆ คน และหวังผลการพัฒนาที่ยั่งยืน
8. การพึ่งความช่วยเหลือจากภายนอก เป็นการพึ่งเพื่อให้ชุมชนสามารถพึ่งตนเองได้ในที่สุดไม่ใช่การพึ่งพาตลอดไป
9. มีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคีการพัฒนา อาจเป็นหมู่บ้านหรือชุมชนอื่น ๆ ท้องถิ่น ภาคราชการ องค์กรเอกชน นักธุรกิจ นักวิชาการและอื่น ๆ ที่เท่าเทียมกัน

9.3 เครือข่ายองค์การเรียนรู้ (ศูนย์ช่วยเหลือทางวิชาการพัฒนาชุมชนเขตที่ 11, 2542:1-6)

เครือข่าย คือ กลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน โดยมีการจัดรูปหรือจัดระเบียบโครงสร้าง ที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระ

รูปแบบของเครือข่าย

เครือข่าย มีรูปแบบมากมาย และมีบางคนพยายามจำแนกโดยใช้คุณลักษณะของสมาชิก พื้นที่ทางภูมิศาสตร์ กิจกรรมหลัก วัตถุประสงค์ และโครงสร้างของเครือข่ายเป็นเกณฑ์

วัตถุประสงค์ของเครือข่าย

เครือข่ายจำนวนมากตั้งขึ้นเพื่อปรับปรุงแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างสมาชิก และการแบ่งปันข้อมูลข่าวสารเป็นวัตถุประสงค์หลักของเครือข่าย บางเครือข่ายตั้งขึ้นเพื่อความร่วมมือในการวิจัยการศึกษา ฝึกอบรมหรือตลาด บางเครือข่ายมุ่งเพื่อการแลกเปลี่ยนเครื่องมือ บางเครือข่ายมุ่งเป็นกลุ่มพลังกระตุ้นความตระหนักของสังคม และเข้าไปมีอิทธิพลต่อการกำหนดนโยบายของรัฐ เพื่อพิทักษ์ผลประโยชน์ของสมาชิก เครือข่ายหลายแห่งมีวัตถุประสงค์หลายด้านทั้งแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทั้งร่วมมือกันในการจัดการฝึกอบรมและวิจัย รวมทั้งกำหนดนโยบายสาธารณะ

ประโยชน์ของเครือข่าย

ประโยชน์เฉพาะหน้าของเครือข่าย เห็นได้จากผลงานที่สมาชิกร่วมดำเนินการ ส่วนประโยชน์ระยะยาวจะบังเกิดในรูปของการมีประสิทธิภาพของการวิจัยและพัฒนา การถ่ายทอดวิธีการทำงาน และระบบที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้เครือข่ายในการพัฒนามีประโยชน์หลายประการ ขึ้นอยู่กับวัตถุประสงค์ สมาชิกและกิจกรรมของเครือข่าย ซึ่งพอจะรวบรวมได้ดังนี้

1. เครือข่ายช่วยให้มีการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร ทักษะ ความรู้ ประสบการณ์ เครื่องมือ และสื่อผ่านการประชุม การทดลองการปฏิบัติการ การประชาสัมพันธ์ และการให้ความร่วมมือกันในการดำเนินโครงการ การแบ่งปันทักษะและประสบการณ์ให้แก่กัน เป็นการเสริมความสมบูรณ์ให้กับสมาชิกเครือข่ายทั้งหมด ไม่ว่าจะส่วนบุคคลหรือองค์กร

2. การแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร และการประสานงาน ในเครือข่ายช่วยลดการทำงาน และการใช้ทรัพยากรซ้ำซ้อน ทำให้การพัฒนาสามารถดำเนินไปได้ก้าวหน้ารวดเร็ว และส่งผลต่อสังคมในวงกว้างยิ่งขึ้น

3. เครือข่ายสามารถเชื่อมโยงคนที่อยู่ระดับต่างกัน มีวิธีการทำงาน การจัดองค์กรและมีภูมิหลังต่างกันที่ไม่มีโอกาสติดต่อกันเข้าด้วยกันได้อย่างมีประสิทธิภาพซึ่งส่งผลให้เกิดความเข้าใจกันมากขึ้น นำไปสู่การทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

4. เครือข่ายสามารถทำให้คนและองค์กรที่ไม่มีความสัมพันธ์กันได้ทราบว่ายังมีบุคคลหรือหน่วยงานอื่นอีกมากที่สนใจทำงานเพื่อประโยชน์ของทุกฝ่าย

5. เครือข่ายสามารถทำให้ความต้องการของประชาชนได้รับการสนองตอบจากรัฐ

6. เครือข่ายช่วยชี้ให้เห็นปัญหา และประเด็นการพัฒนาที่ซับซ้อน และท่วมท้นในหมู่บ้าน

7. เครือข่ายช่วยเชื่อมหน่วยงานวิชาการและแหล่งทุนกับผู้ที่ต้องการความช่วยเหลือ

8. เครือข่ายทำให้คนและองค์กร ได้รับความช่วยเหลือจากเพื่อน
ได้รับกำลังใจ ได้รับการจูงใจและการยอมรับ ซึ่งมีความสำคัญต่อหน่วยงานพัฒนาเล็ก ๆ ที่อยู่นอก
ระบบราชการ

9.4 ประชาคม (กองพัฒนาอาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่น กรมพัฒนาชุมชน.2542

“คู่มือการจัดเวทีประชาคม” : 8)

เป็นการรวมตัวของกลุ่มคน เพื่อมาทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ร่วมกันคิด ร่วมกัน
ตัดสินใจ ร่วมทำกิจกรรม ร่วมรับประโยชน์ ร่วมคิดตามตรวจสอบวิเคราะห์ปัญหา สร้างเป้าหมาย
กำหนดทิศทาง และวางแผนพัฒนานำไปสู่ความเข้มแข็งของชุมชน

เวทีประชาคม (คณะอาจารย์ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน.2545 “เทคนิคและวิธี
การสร้างการมีส่วนร่วม” (สำเนา)

คือ พื้นที่สาธารณะ : Public Space หรือสถานที่ที่ทุกคนสามารถมาพบปะ
รวมตัวกัน เพื่อพูดคุย แลกเปลี่ยน ถกแถลงข้อมูล ความคิดเห็น คุณค่า อุดมการณ์ ปัญหา
วางแผนทำงานร่วมกัน เพื่อประโยชน์สาธารณะหรือชุมชน

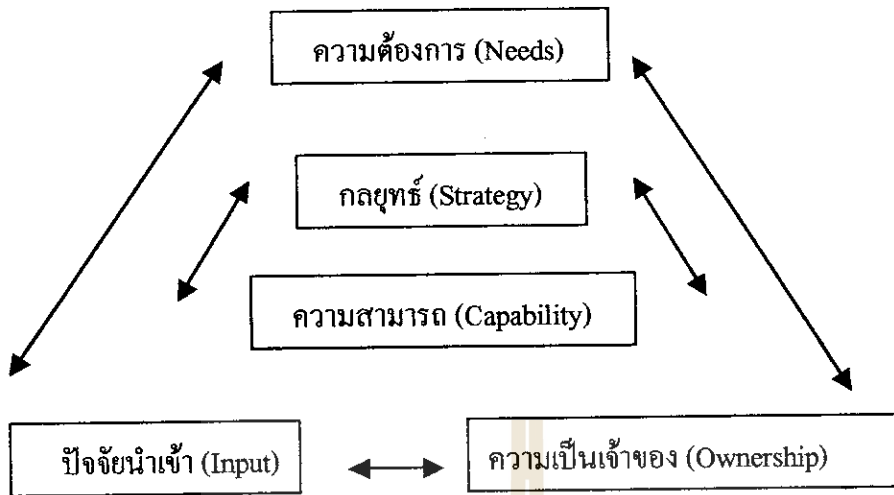
การจัดเวทีประชาคม (กองพัฒนาอาสาสมัครและผู้นำท้องถิ่น กรมพัฒนาชุมชน.
2542 “คู่มือการจัดเวทีประชาคม” : 1)

เพื่อฉีกกำลังของทุกฝ่ายอย่างหลากหลาย มาร่วมกันสร้างความเข้มแข็งให้กับ
ชุมชนด้วยการรวมตัวกันคิด วิเคราะห์ปัญหา สร้างเป้าหมาย กำหนดทิศทางและวางแผนพัฒนา
หมู่บ้านและตำบล

9.5 การพัฒนาที่ยั่งยืน (คณะอาจารย์ผู้สอนชุดวิชาการวิจัยชุมชน,2545. “การพัฒนาแบบมี
ส่วนร่วม”. (สำเนา)

การพัฒนาที่ยั่งยืน หมายถึง รูปแบบการปรับเปลี่ยนโครงสร้างทางเศรษฐกิจ
สังคม และทรัพยากรที่มีการจัดการใช้ประโยชน์ที่มีอยู่ในปัจจุบันอย่างเหมาะสมไม่ก่อให้เกิด
ภาวะความเสี่ยงแก่คนรุ่นหลัง

รูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

แผนภาพที่ 4 แสดงถึงรูปแบบการพัฒนาที่ยั่งยืน

9.6 ธุรกิจชุมชน (สำนักมาตรฐานการศึกษา สำนักงานสถาบันราชภัฏ สำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย, 2545. “การจัดการธุรกิจชุมชน” : 11-15)

คือ กิจกรรมที่บุคคลหรือองค์กรในชุมชน มีส่วนเป็นเจ้าของกิจกรรมและ/หรือช่วยดำเนินงานบางส่วนหรือทั้งหมด โดยประสานความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ มีการเรียนรู้ และการจัดการร่วมกัน เพื่อดำเนินการให้กิจกรรมการผลิต การแปรรูป การค้า และการบริการ มุ่งพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชนได้อย่างสอดคล้องกับสังคม วัฒนธรรม ทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมของชุมชนอันจะนำไปสู่ชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีและการพัฒนาที่ยั่งยืน มีลักษณะดังนี้

1. เป็นธุรกิจขนาดเล็กมีความคล่องตัวในการบริหาร
2. รายได้จากยอดขายในระยะเริ่มต้นไม่มากนัก
3. ต้นทุนในการดำเนินกิจการต่ำ
4. การติดต่อและให้บริการลูกค้าเป็นไปอย่างใกล้ชิด
5. การเริ่มต้นธุรกิจทำได้ง่าย

ประเภทของธุรกิจชุมชน

1. ธุรกิจการผลิต
2. ธุรกิจค้าปลีก
3. ธุรกิจค้าส่ง
4. ธุรกิจบริการ

ความสำคัญของธุรกิจชุมชน

1. เปิดโอกาสให้มีการประกอบการ
2. ก่อให้เกิดการว่าจ้างงาน
3. ส่งเสริมการพัฒนาธุรกิจอุตสาหกรรม
4. สร้างความเข้มแข็งให้แก่ชุมชน
5. ลดปัญหาสังคมที่เป็นภัยคุกคามประเทศชาติ

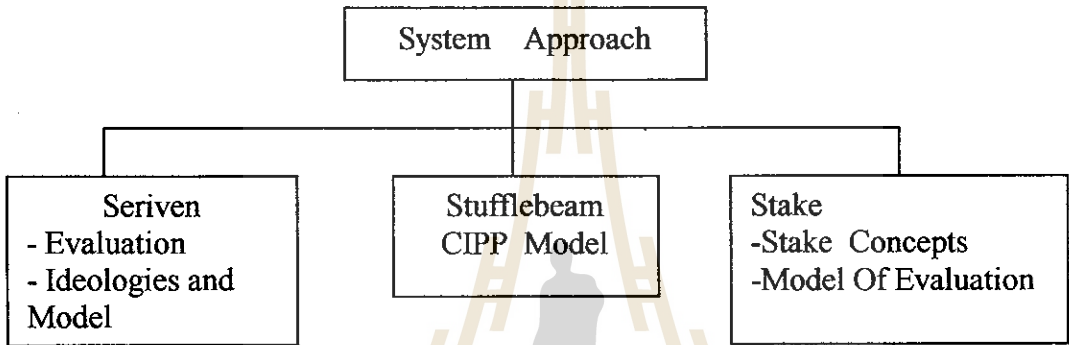

บทที่ 3

วิธีดำเนินการประเมินโครงการ

1. วิธีการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้าน เป็นการประเมินเชิงระบบ (System Approach) เพื่อใช้ในการประเมินเพื่อการพัฒนา ซึ่งการประเมินเชิงระบบนี้มีนักวิชาการหลายท่านได้สร้างแบบจำลอง (Model) เพื่อใช้ในการประเมิน เช่น

แผนภาพที่ 5 แสดงแบบจำลองเพื่อใช้ในการประเมิน

System Approach ประกอบด้วยองค์ประกอบของโครงการ 4 ระบบ คือ Context System, Input System, Process System, และ Product System

ซึ่งแต่ละระบบจะต้องประเมิน Context Evaluation, Input Evaluation, Process Evaluation และ Product

1.1 การประเมินสถานะแวดล้อม (Context Evaluation) เป็นการประเมินสภาพทั่วไปของรายหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.2 การประเมินปัจจัยนำเข้า (Input Evaluation) เป็นการประเมินปัจจัยนำเข้าของกระบวนการกองทุนหมู่บ้านทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.3 การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เป็นการประเมินกระบวนการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

1.4 การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินผลผลิตที่เกิดขึ้นจากการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน ทั้งระดับหมู่บ้านและรายบุคคล (ผู้กู้)

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร หมายถึง คนในชุมชนหมู่บ้านพวงพยอม มีจำนวนทั้งหมด 110 หลังคาเรือน มีประชากรทั้งหมด 454 คน เพศชาย 229 คน เพศหญิง 225 คน ประชากรที่ใช้ในการประเมินได้แก่

2.1.1 ผู้นำชุมชน, ผู้นำกลุ่มอาชีพ

2.1.2 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน

2.1.3 ข้าราชการ เจ้าหน้าที่ส่วนราชการที่เกี่ยวข้อง

2.1.4 ชาวบ้านที่เป็นสมาชิก และไม่ได้เป็นสมาชิกกองทุนหมู่บ้าน (ประชาชนทั่วไป)

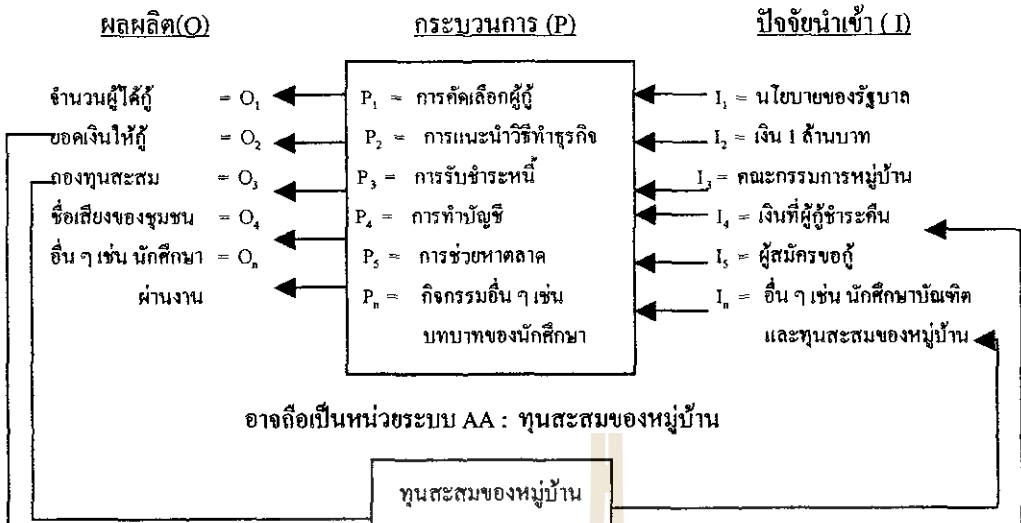
2.2 กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง หมายถึง กลุ่มที่ถูกเลือกจากประชากรขึ้นมาเป็นตัวอย่าง หรือตัวแทนที่นำมาใช้ในการประเมิน ได้แก่ ชาวบ้านในหมู่บ้านพวงพยอม จำนวน 22 คน จากการสุ่มตัวอย่าง ร้อยละ 20 จากประชากร 110 หลังคาเรือน ซึ่งเป็นประชากรขนาดเล็ก เช่น กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน, แบบรายงานความรู้ความเข้าใจ และทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแบบบันทึกการสัมภาษณ์ โดยการเดินตามบ้านสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงหลังคาเรือน

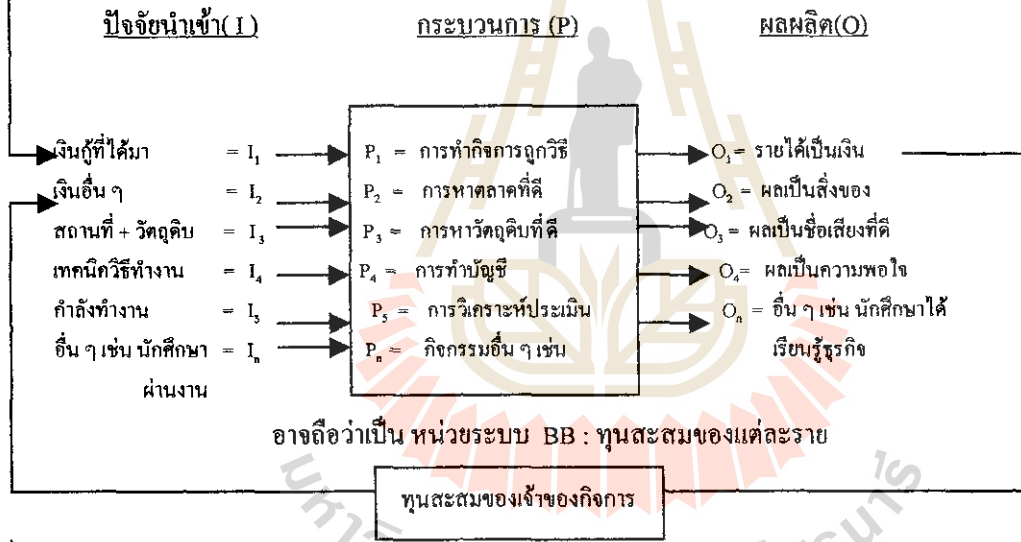
3. ตัวแปรและตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินโครงการ

การประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอมในครั้งนี้ ได้ใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ ซึ่งเป็นกรอบในการระบุดังข้างต้น และตัวแปรสำหรับการเก็บข้อมูล ที่เรียกว่า “ซิฟฟ์โมเดล” แผนภาพข้างล่างนี้ แสดงองค์ประกอบภายในของกองทุนหมู่บ้านในรูปแบบของซิฟฟ์โมเดล ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

หน่วยระบบ A : หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้

หน่วยระบบ B : หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้แต่ละราย ($B_1...B_n$)

บริษัท (C)

แผนภาพที่ 6 แสดงระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

ระบบการทำงานของโครงการกองทุนหมู่บ้าน แบ่งตามหน่วยระบบเป็น 2 ระบบ คือ หน่วยระบบ A และหน่วยระบบ B

1. หน่วยระบบ A คือ หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้ ซึ่งประกอบด้วย

1.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- 1.1.1 นโยบายของรัฐบาล
- 1.1.2 เงิน 1 ล้านบาท
- 1.1.3 คณะกรรมการหมู่บ้าน
- 1.1.4 เงินที่ผู้กู้ชำระคืน
- 1.1.5 ผู้สมัครขอกู้
- 1.1.6 ดอกเบี้ย

1.2 กระบวนการ ได้แก่

- 1.2.1 การคัดเลือกผู้กู้
- 1.2.2 การแนะนำวิธีทำธุรกิจ
- 1.2.3 การรับชำระหนี้
- 1.2.4 การทำบัญชี
- 1.2.5 การช่วยเหลือตลาด

1.3 ผลผลิต ได้แก่

- 1.3.1 จำนวนผู้ได้กู้
- 1.3.2 ยอดเงินให้กู้
- 1.3.3 กองทุนสะสม
- 1.3.4 ชื่อเสียงของชุมชน

2. หน่วยระบบ B คือ หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ซึ่งประกอบด้วย

2.1 ปัจจัยนำเข้า ได้แก่

- 2.1.1 เงินที่กู้มาได้
- 2.1.2 สถานที่ + วัสดุดิบ
- 2.1.3 เทคนิควิธีทำงาน
- 2.1.4 กำลังทำงาน

2.2 กระบวนการ ได้แก่

- 2.2.1 การทำกิจการถูกวิธี
- 2.2.2 การหาตลาดที่ดี

- 2.2.3 การหาวัตถุประสงค์ที่ดี
- 2.2.4 การทำบัญชี
- 2.2.5 การวิเคราะห์ประเมิน

2.3 ผลผลิต ได้แก่

- 2.3.1 รายได้เป็นเงิน
- 2.3.2 ผลเป็นชื่อเสียงที่ดี
- 2.3.3 ผลเป็นความพอใจ

4. เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการ

เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม เป็นเครื่องมือทางสังคมศาสตร์ ได้แก่

4.1 แบบสังเกต ได้แก่

- 4.1.1 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.1.2 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.1.3 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 4.1.4 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

4.2 แบบสัมภาษณ์ ได้แก่

- 4.2.1 แบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน
- 4.2.2 แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติ ที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.2.3 แบบรายงานผลการจัดเวทีบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.2.4 แบบรายงานผลการจัดเวทีกลุ่มผู้กู้เงินจากกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง
- 4.2.5 แบบรายงานการสัมภาษณ์เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 4.2.6 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 4.2.7 แบบบันทึกการสัมภาษณ์
- 4.2.8 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี

4.3 แบบสอบถาม ได้แก่

- 4.3.1 แบบเก็บข้อมูลบริบทชุมชนหมู่บ้าน
- 4.3.2 แบบรายงานการปฏิบัติงานรายเดือน
- 4.3.3 โครงการเศรษฐกิจชุมชนหนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์
- 4.3.4 แบบสรุปบทเรียนชุมชนหมู่บ้าน
- 4.3.5 แบบศึกษาเจาะลึกรายกรณี
- 4.3.6 การวิเคราะห์จัดทำแผนแม่บทชุมชน

5. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้มีการรวบรวมข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

- 5.1 เก็บข้อมูลปฐมภูมิจากพัฒนาชุมชนอำเภอขามทะเลสอ, เทศบาลขามทะเลสอ และองค์การบริหารส่วนตำบลขามทะเลสอ
- 5.2 ทำการสัมภาษณ์จากผู้นำชุมชน, คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน, สมาชิกกองทุนหมู่บ้าน, ประชาชนทั่วไป
- 5.3 ทำการสังเกตพฤติกรรมของคนในชุมชน

6. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ 2 วิธี ดังนี้

- 6.1 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลจากการสังเกต สัมภาษณ์ และแบบสอบถามนำมาสรุป เช่น แบบรายงานความรู้ความเข้าใจและทัศนคติที่มีต่อกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง และแบบรายงานการสัมภาษณ์ เพื่อค้นหาตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชนในทัศนะของประชาชน
- 6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ โดยใช้ค่าสถิติ คือ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย เช่น การสำรวจแบบเก็บข้อมูลตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน 12 ตัวชี้วัด โดยการนำข้อมูลมาแจกแจงความถี่ และคิดเป็นร้อยละของจำนวนครัวเรือนทั้งหมด

บทที่ 4

ผลการติดตามการประเมินโครงการ

1. ผลการประเมินบริบทชุมชน

1.1 บริบทระดับประเทศ

1.1.1 ความยากจนของประเทศ

วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2545 ปีที่ 39 หน้า 37-44 : ผลการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของไทยที่ผ่านมานับเป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่งที่ทำให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้นส่งผลให้ความเหลื่อมล้ำทางรายได้ระหว่างกลุ่มคนรายได้ต่ำสุด 20% แรกของประเทศกับกลุ่มคนรายได้สูงสุด 20% แรกของประเทศดีขึ้นตามลำดับ ประชาชนมีการใช้จ่าย ต่าง ๆ ในครัวเรือนเพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขเพิ่มขึ้นด้วยเป็นเหตุให้จำนวน “คนจน” ลดลงเหลือเพียง 6.8 ล้านคนในปี 2539

แต่หลังจากประเทศไทยประสบกับวิกฤตเศรษฐกิจในปี 2540 เป็นต้นมา ทำให้จำนวน “คนจน” ในปี 2543 เพิ่มขึ้นเป็น 8.9 ล้านคน และกลุ่ม “คนเกือบจน” เพิ่มขึ้นอีก 0.2 ล้านคน ซึ่งคนกลุ่มนี้พร้อมที่จะเปลี่ยนสถานภาพมาเป็นกลุ่ม “คนจน” ได้ตลอดเวลา นอกจากนี้ในด้านความเหลื่อมล้ำระหว่างกลุ่ม “คนจน” กับกลุ่ม “คนรวย” ก็มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้ ผลจากวิกฤติเศรษฐกิจดังกล่าว ทำให้ประชาชนลดการใช้จ่ายในครัวเรือนในอัตราที่มากกว่าการลดลงของรายได้ให้เห็น ได้ชัดเจนเนื่องจากประชาชนอาจไม่มั่นใจต่อสถานการณ์เศรษฐกิจของไทยที่ยังไม่ฟื้นตัวได้มากเท่าที่ควร

ในด้านการแก้ไขปัญหาความยากจน ปรากฏว่า รัฐบาลในปัจจุบันได้ประกาศ “สงครามกับความยากจน” ที่จะต้องมีการดำเนินการอย่างเร่งด่วนและจริงจังมากยิ่งขึ้น โดยรัฐบาลได้กำหนด ยุทธศาสตร์การแก้ไขปัญหาความยากจนแบบยั่งยืน รวมถึงผู้เกี่ยวข้องเพื่อมุ่งแก้ไขปัญหา “คนจน” ที่ “ขาดทุนทางเศรษฐกิจหรือด้านรายได้ในการยังชีพ” และ กลุ่มคนยากจน “เชิงโครงสร้าง” ที่เกิดจากความขาดทุนในหลาย ๆ ด้าน อาทิ ด้านที่ดิน สาธารณสุข การศึกษา เป็นต้น

การดำเนินงานตามยุทธศาสตร์ฯ ของรัฐบาลดังกล่าวต้องเผชิญกับปัญหาการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ กระบวนการแปลงยุทธศาสตร์ ไปสู่การปฏิบัติของภาครัฐ ซึ่งต้องเกี่ยวข้องกับผู้คนต่าง ๆ เป็นจำนวนมากและกลไกการปฏิบัติที่มีความซับซ้อน ตลอดจนต้องมีการปรับความคิดและทัศนคติของผู้ที่เกี่ยวข้องให้ปฏิบัติตามยุทธศาสตร์ใหม่ ซึ่งจะสามารถดำเนินงาน

ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งอยู่กับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐภายใต้ นโยบายของรัฐบาลและองค์กรที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาฐานรากของสังคมไทยให้มี สักยภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้นอย่างมั่นคง ยั่งยืนต่อไป

1.1.2 นโยบายการพัฒนาอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs)

อุตสาหกรรมสาร ประจำเดือน มีนาคม-เมษายน 2543 ปีที่ 43 หน้า 45-52 : เมื่อปี 2530 กรมส่งเสริมอุตสาหกรรมกระทรวงอุตสาหกรรม ได้ริเริ่มเสนอแนะการออก กฎหมายว่าด้วยการส่งเสริมอุตสาหกรรมขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Industries, SMIs) เพื่อเป็นกฎหมายพื้นฐานในการจัดกระบวนการส่งเสริมพัฒนา SMEs ให้มีความ แข็งแรงเป็นระบบ และเกิดความต่อเนื่อง

อย่างไรก็ตามแนวความคิดนี้ยังมีได้มีการตอบรับและสานต่อให้เป็น รูปธรรมจากฝ่ายบริหารและขาดกระแสสนับสนุนจากกลุ่มต่าง ๆ เนื่องจากในยุคดังกล่าวภาวะ เศรษฐกิจ และการประกอบธุรกิจของประเทศกำลังเฟื่องฟู ธุรกิจต่าง ๆ ทั้งรายเล็กและรายใหญ่ ล้วนได้รับประโยชน์จากผลพวงของความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจต่างจึงมุ่งแสวงหาและเก็บเกี่ยว ดอกผลในระยะสั้นไม่ค่อยสนใจมากนักกับอนาคตในระยะยาว

จนกระทั่งเกิดวิกฤติเศรษฐกิจอย่างรุนแรงกับประเทศไทย เมื่อกลางปี 2540 ซึ่งส่งผลให้กระทบอย่างใหญ่หลวงต่อธุรกิจอุตสาหกรรมน้อยใหญ่ จึงได้เกิดความตระหนัก และเกิดกระแสยุทธศาสตร์การส่งเสริมพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (Small and Medium Enterprises, SMEs) เพื่อเป็นกลไกในการฟื้นฟูเศรษฐกิจและการผลักดันการพัฒนา ประเทศที่มุ่งไปสู่ความมั่นคงและยั่งยืน

หลักการและเหตุผล

SMEs ซึ่งประกอบด้วยกิจการขนาดกลางและขนาดย่อมทั้งภาคการผลิต การค้า และการบริการนั้นเป็นกลุ่มวิสาหกิจส่วนใหญ่ของประเทศมีความสำคัญต่อกระบวนการ พัฒนาเศรษฐกิจและสังคม แต่ยังคงขาดความสามารถในการประกอบการ ทั้งทางด้านเทคโนโลยี การผลิต การจัดการ และการเงิน ทำให้ไม่อาจแข่งขันกับวิสาหกิจขนาดใหญ่ได้ การบริการและ การค้า จึงทำให้ SMEs ประสบภาวะที่ต้องแข่งขันกับกิจการทำนองเดียวกันมากยิ่งขึ้น ทั้งระดับ ภายในประเทศและระดับนานาชาติ ดังนั้นเพื่อ SMEs สามารถพัฒนากิจการให้เกิดความเข้มแข็งมี ประสิทธิภาพและเป็นตัวจักรสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ นอกจากนี้สมควรจัดตั้ง สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สำนักงานส่งเสริม SMEs) เป็นศูนย์กลาง ประสานระบบการทำงานของส่วนราชการ หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรเอกชนที่มี หน้าที่ส่งเสริม SMEs เพื่อให้เกิดความต่อเนื่องและสอดคล้องในทิศทางเดียวกัน จึงจำเป็นต้องตรา พระราชบัญญัตินี้

วัตถุประสงค์

วัตถุประสงค์ของกฎหมายว่าด้วยการส่งเสริม SMEs ก็เพื่อสร้างกฎหมายพื้นฐานที่วางระบบและกลไกในการปฏิบัติงานส่งเสริมพัฒนาและสนับสนุน SMEs ใน 4 เรื่องหลัก ๆ คือ

1. เป็นกลไกในการกำหนดนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs (โดยคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม) ให้เป็นเอกภาพและเกิดความต่อเนื่อง
2. เป็นกลไกการนำนโยบายและแผนส่งเสริมพัฒนา SMEs ไปจัดทำแผนปฏิบัติการ เพื่อให้หน่วยงานปฏิบัติที่เกี่ยวข้อง (กระทรวง ทบวง กรม หน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจหรือองค์กรเอกชน) นำไปปฏิบัติให้เกิดการประสานและเกื้อกูลกัน
3. เป็นกลไกให้อำนาจคณะกรรมการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (คณะกรรมการส่งเสริม SMEs) เสนอแนะให้มีการจัดสิทธิและประโยชน์จูงใจที่เป็นธรรมและเหมาะสมสำหรับ SMEs
4. เป็นกลไกจัดตั้ง และการบริหารกองทุนส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลาง และขนาดย่อม (กองทุนส่งเสริม SMEs) อันเป็นกองทุนเสริมนโยบายที่จะผลักดันงานในการส่งเสริมสนับสนุน SMEs ตามแผนปฏิบัติการให้เกิดผล โดยเฉพาะในเรื่องที่จำเป็นเร่งด่วนและเรื่อง ที่ก่อให้เกิดความเป็นธรรมมากขึ้นกับ SMEs

แผนปฏิบัติการส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม

1. สำนักงานส่งเสริม SMEs จัดทำแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs โดยร่วมมือกับส่วนราชการหน่วยงานของรัฐ รัฐวิสาหกิจและองค์กรเอกชน แผนปฏิบัติการดังกล่าว ต้องสอดคล้องกับนโยบายและแผน ที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนดแผนปฏิบัติการนี้ ต้องนำเสนอคณะกรรมการบริหารสำนักงานส่งเสริม SMEs เพื่อเสนอต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs พิจารณาให้ความเห็นชอบก่อนที่จะประกาศในราชกิจจานุเบกษา

2. แผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs อาจทำเป็นแผนระยะสั้น ระยะกลาง หรือระยะยาว แต่ทั้งนี้ควรจะต้องครอบคลุมในเรื่องต่าง ๆ ดังนี้

- การพัฒนา SMEs ในภูมิภาคในชุมชนและท้องถิ่นชนบท
- การสนับสนุนช่วยเหลือด้านการเงิน
- การพัฒนาจัดตั้งตลาดทุนสำหรับ SMEs
- การพัฒนาผู้ประกอบการและบุคลากร
- การพัฒนากิจการ SMEs ด้านการจัดการสาขาต่าง ๆ

ของสินค้า

- การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์รวมทั้งการสร้างภาพลักษณ์
- การส่งเสริมด้านการตลาด
- การส่งเสริมด้านการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีรวมทั้งการพัฒนา

ภูมิปัญญาท้องถิ่น

- การสนับสนุนด้านข้อมูลข่าวสาร
- การส่งเสริมความเชื่อมโยงระหว่างวิสาหกิจขนาดต่าง ๆ
- การส่งเสริมการรวมกลุ่มของ SMEs
- การพัฒนาส่งเสริมองค์กรเอกชนที่มีบทบาทสนับสนุน SMEs
- การจัดตั้งอำนวยความสะดวกพื้นฐาน
- การให้สิทธิประโยชน์แก่ SMEs เพื่อขจัดความเสียเปรียบ
- การส่งเสริมอนุรักษ์พลังงานสิ่งแวดล้อมและสุขอนามัย
- การปรับปรุง แก้ไข กฎระเบียบที่เป็นอุปสรรค
- การส่งเสริมด้านลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้าและ

ทรัพย์สินทางปัญญาอื่น

- เรื่องอื่น ๆ เพื่อส่งเสริมการก่อตั้งการขยายกิจการ SMEs ให้

สามารถอยู่รอดและแข่งขันได้

3. หน่วยงานปฏิบัติการต้องดำเนินงานตามแผนปฏิบัติการส่งเสริม SMEs ในส่วนที่เกี่ยวข้องและต้องรายงานผลการดำเนินการต่อคณะกรรมการส่งเสริม SMEs อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง

4. หน่วยงานปฏิบัติการต้องจัดทำข้อมูล SMEs ที่เกี่ยวข้อง (ตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนด) เพื่อเผยแพร่และส่งให้สำนักงานส่งเสริม SMEs ประกอบการจัดทำนโยบายและแผน

5. SMEs และองค์กรเอกชน มีหน้าที่ต้องรายงานข้อมูลตามที่คณะกรรมการส่งเสริม SMEs กำหนด ทั้งนี้เพื่อประโยชน์ในการจัดทำนโยบายและแผน (ถ้าไม่รายงานข้อมูลอาจจะถูกตัดสิทธิการได้รับสิทธิและประโยชน์จากการส่งเสริมของรัฐ)

1.1.3 ภาวะการขาดดุลการค้าของประเทศ

สยามจดหมายเหตุ ประจำเดือน กุมภาพันธ์ 2545 ปีที่ 27 หน้า 146 : 147 การไหลออกของเงินทุนและดุลการชำระเงินที่ขาดดุล ทั้งนี้การไหลออกของเงินทุนน่าที่จะยังคงมีอย่างต่อเนื่องในช่วงที่เหลือของปี 2543 และในปี 2544 อันเป็นผลจาก

1. การที่ผลต่างระหว่างอัตราดอกเบี้ยในแต่ละประเทศที่น่าจะยังคงอยู่ในระดับที่สูงเนื่องจากการดำเนินนโยบายอัตราดอกเบี้ยต่ำในประเทศเพื่อช่วยประคับประคองการฟื้นตัวของเศรษฐกิจ

2. การชำระหนี้ต่างประเทศ โดยยอดหนี้คงค้างของภาคเอกชน ยังคงสูงถึงกว่า 4.8 หมื่นล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่การชำระหนี้คืน IMF โดยธนาคารแห่งประเทศไทยในปี 2544 ก็คาดว่าจะเท่ากับราว 3.2 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

ขณะเดียวกันฐานะการเงินดุลบัญชีเดินสะพัดที่ลดลงน่าจะส่งผลกระทบต่อตัวแปรต่อไปนี้ คือ

1) ดุลการชำระเงินซึ่งคาดว่าจะขาดดุลในปี 2543 ประมาณ 2.2-2.7 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่อาจจะขาดดุลในปี 2544 อีกประมาณ 1-3 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ

2) ฐานะทุนสำรองระหว่างประเทศ ที่คาดว่าจะลดลงตามการขาดดุลการชำระเงินดังกล่าว

3) ปริมาณสภาพคล่องส่วนเกินในระบบสถาบันการเงิน ที่คงจะลดลงตามฐานะการขาดดุลการชำระเงินเช่นกัน แต่อย่างไรก็ตามเนื่องจากพล่องส่วนเกินดังกล่าวยังคงมีอยู่มากถึงราว 5 แสนล้านบาท ก็น่าที่จะสามารถรองรับการขาดดุลการชำระเงินทั้งในปี 2543 และ 2544 ได้ โดยไม่น่าจะส่งผลกระทบต่ออัตราดอกเบี้ยในตลาดเงินภายในประเทศ

การขาดดุลการชำระเงินและการลดลงของระดับทุนสำรองระหว่างประเทศดังกล่าว น่าจะทำให้ค่าเงินบาทตกอยู่ภายใต้แรงกดดัน รวมทั้งมีความผันผวนได้ ทั้งนี้ สถานการณ์ของค่าเงินบาทโดยเฉลี่ยแล้วเงินบาทอาจจะมีค่าเฉลี่ยที่ 43.50 บาทต่อดอลลาร์สหรัฐ ในขณะที่อาจมีความผันผวนหากเป็นบางช่วงตามปัจจัยที่มากกระทบ เช่น การเคลื่อนย้ายเงินทุนออกนอกประเทศ และการเคลื่อนไหวของค่าเงินในตลาดภูมิภาค รวมทั้งสถานการณ์ทางการเมืองในประเทศ โดยในช่วงการผันผวนดังกล่าวค่าเงินบาทก็อาจจะหลุดออกจากรอบ 44-45 บาทก็ได้ อย่างไรก็ตามคาดว่าธนาคารแห่งประเทศไทยคงจะเข้ามาดูแลเสถียรภาพของค่าเงินบาทเป็นระยะ ๆ เพื่อมิให้ค่าเงินบาทมีความผันผวนมากจนอาจเป็นผลลบต่อกิจกรรมทางเศรษฐกิจในประเทศได้

1.1.4 สภาพแวดล้อมของประเทศในปัจจุบัน

วารสารเศรษฐกิจและสังคม หน้า 57-66 : การที่คนเราอยู่ดีมีสุขได้นั้น นอกจากจำเป็นต้องมีอาชีพที่มั่นคง มีรายได้พอเพียงกับการดำรงชีพแล้วยังต้องมีคุณภาพชีวิตที่ดี นับตั้งแต่การมีที่อยู่อาศัย มีสาธารณูปโภคพอเพียง มีความปลอดภัยในชีวิต รวมทั้งการได้อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการดำรงชีพด้วย

ความผูกพัน ระหว่างคนกับทรัพยากรธรรมชาติ และสิ่งแวดล้อมเป็นความผูกพันที่มีมาตั้งแต่ในอดีตจวบจนถึงปัจจุบัน จนไม่สามารถแยกออกจากกันได้ ความสัมพันธ์

ระหว่าง “คน กับดิน น้ำ อากาศ และป่าไม้” เป็นความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่อย่างเป็นระบบ ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นแหล่งผลิตปัจจัยที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของคน ได้แก่ “ที่อยู่อาศัย อาหาร เครื่องนุ่งห่ม และยารักษาโรค” ความสัมพันธ์ของทรัพยากรธรรมชาติกับสิ่งมีชีวิต จึงเป็นความสัมพันธ์ที่เกื้อกูลกันในระบบนิเวศน์หากระบบนิเวศน์ถูกทำลายหรือไม่สมดุลผลกระทบที่เกิดขึ้นก็จะเชื่อมโยงกันเป็นลูกโซ่ไปทั้งระบบด้วยเช่นกัน ดังตัวอย่างเช่น “คน ใช้สารเคมีอันตราย เกิดสารตกค้างในผลผลิตที่ใช้เป็นอาหาร ดินเสีย น้ำเสีย สัตว์น้ำสูญพันธุ์ ดินไม้ไม่สามารถมีชีวิตอยู่ได้ ป่าถูกทำลาย ไม้มีดินไม้ฟอกอากาศบริสุทธิ์ ไม่มีป่าดูดซับน้ำ ดูดความชื้น ฝนแล้ง ป่าแห้งแล้ง เกิดไฟป่า สัตว์ป่า ไม้ป่าสูญพันธุ์ น้ำป่าไหลหลากท่วมที่ทำกิน ผู้คนอดอยาก” ซึ่งผลกระทบของการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ระมัดระวังดังกล่าว กำลังเป็นปัญหาที่สำคัญที่เกิดขึ้นในทั่วทุกภูมิภาคของโลก

ดังนั้น ในการฟื้นฟูสภาพแวดล้อม เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคนนั้น จำเป็นต้องสร้างจิตสำนึกให้ทุกภาคส่วนในสังคมมีการประสานร่วมมือและร่วมทำงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง เพื่อเสริมสร้างสภาพแวดล้อมรอบตัวคนให้อยู่ในสภาวะที่ดี คนมีความมั่นคงในที่อยู่อาศัย มีความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสม และมีคุณภาพ ขณะเดียวกันควรร่วมกันขยายผล “ความอยู่ดีมีสุข” ให้บังเกิดขึ้นกับกลุ่มทั้งในเขตเมืองและชนบททั่วประเทศ ด้วยการร่วมกันสร้างสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบตัวเราให้ดีขึ้น เพื่อนำมาซึ่งความอยู่ดีมีสุขของคนไทยทุกคน

1.1.5 ความเดือดร้อนและการเป็นหนี้สินของประชาชน

สารสถิติ ประจำเดือน พฤษภาคม 2545 ปีที่ 13 หน้า 5 : สำนักงานสถิติแห่งชาติ ได้ดำเนินการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พบว่า รายได้เฉลี่ยของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศในปี 2544 เพิ่มขึ้นจากปี 2543 เพียงเล็กน้อย (ร้อยละ 0.3) โดยที่ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นประมาณ ร้อยละ 6.6 ซึ่งเป็นผลมาจากการเพิ่มขึ้นของรายได้จากการทำนาการเกษตร และเงินที่ได้รับเป็นการช่วยเหลือส่วนครัวเรือนในภาคเหนือมีรายได้เพิ่มขึ้นร้อยละ 3.2 ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่ เป็นรายได้จากการประกอบธุรกิจไม่ใช่งานเกษตรและรายได้จากค่าแรงและเงินเดือนขณะที่ครัวเรือนในภาคกลางและภาคใต้ รวมทั้งกรุงเทพมหานครและ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ มีรายได้ลดลงประมาณร้อยละ 2-4 ในด้านค่าใช้จ่ายของครัวเรือนนั้น พบว่า ครัวเรือนทั่วประเทศมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.8 โดยที่ครัวเรือนในทุกภาคมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อเดือนเพิ่มขึ้น ยกเว้นครัวเรือนในกรุงเทพมหานคร และ 3 จังหวัดรอบกรุงเทพฯ ที่มีการใช้จ่ายลดลงในอัตราร้อยละ 3.7 ครัวเรือนในภาคใต้ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือและภาคกลางมีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอยู่ระหว่างร้อยละ 3-5 ซึ่ง

ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นส่วนใหญ่เป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับยานพาหนะและค่าบริการสื่อสาร และค่าที่อยู่อาศัย และเครื่องใช้ในบ้าน ส่วนครัวเรือนในภาคเหนือใช้จ่ายเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนโดยรวมทั่วประเทศลดลงเพียง ร้อยละ 0.2 ครัวเรือนในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ และภาคกลาง มีหนี้สินต่อครัวเรือนลดลงร้อยละ 9-10 ในขณะที่ครัวเรือนในกรุงเทพฯ และ 3 จังหวัด และครัวเรือนในภาคเหนือมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นร้อยละ 5.6 และ 13.8 ตามลำดับ ส่วนครัวเรือนในภาคใต้มีหนี้สินเพิ่มขึ้นเพียงเล็กน้อย

สำหรับหนี้สินของครัวเรือนนั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่แล้วมีหนี้สินเฉลี่ยต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้น โดยเฉพาะครัวเรือนคนงานเกษตร มีหนี้สินเพิ่มมากขึ้นกว่ากลุ่มอื่น ๆ

1.1.6 บรรยากาศของความอ่อนแอในท้องถิ่นชนบท

วารสารเศรษฐกิจและสังคม ฉบับที่ 1 มกราคม-กุมภาพันธ์ 2545 ปีที่ 39 หน้า 40-41 : ภายหลังจากเกิดวิกฤตเศรษฐกิจคนในชนบทได้มีสัดส่วนเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 17.3 ในปี 2541 และ 19.1 ในปี 2543 หรือเท่ากับ 8.16 ล้านคน ขณะที่คนจนในเมืองกลับมีสัดส่วนลดลงเหลือร้อยละ 1.5 ในช่วงระยะเดียวกัน

สำหรับสาเหตุที่คนจนในชนบทเพิ่มขึ้นหลังเกิดวิกฤตนั้น น่าจะมาจากปัจจัยของคนตกงานที่มีเพิ่มมากขึ้นและคนเหล่านี้ได้อพยพโยกย้ายกลับไปสู่ภูมิถิ่นเดิม ทำให้ครัวเรือนในชนบทต้องรับภาระในการเลี้ยงดูมากขึ้นประกอบกับการไม่มีแหล่งงานในชนบทรองรับที่เพียงพอ และภาวะการผลิต การเกษตรซึ่งเป็นรายได้ที่สำคัญของคนชนบท ต้องประสบกับปัญหาการผลิตหรือภาวะราคาสินค้าตกต่ำ ทำให้ภาคชนบทมีรายได้ลดน้อยลง ส่งผลให้จำนวนคนจนในชนบทเพิ่มมากขึ้น มีประชากรมากขึ้น กิจกรรมกองทุนหมู่บ้านทุกฝ่ายควรต้องตระหนักให้ความสำคัญเป็นอย่างยิ่งของเป้าหมาย “การสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ภายในโครงการกองทุนหมู่บ้านทั้งในด้านมิติด้านศักยภาพ การริเริ่มและขยายผลผลิตภายในชุมชนมิติด้านความสามารถบริหารจัดการด้วยตนเอง และการสร้างเสถียรภาพทางเศรษฐกิจที่พึ่งพาตนเองได้ก่อนการกระจายผลผลิตสู่ภายนอกหรือประชาคมโลก

การผลิตเพื่อศักยภาพการพึ่งพาตนเองให้มั่นคงเข้มแข็งและพอเพียง สำหรับชุมชนเสียก่อนอาจกลายเป็นการหักมุมวนกลับไปหาสภาวะการพัฒนาที่ล้มเหลวแบบเดิมได้ในทางปฏิบัติ

1.1.7 ค่านิยมในกระแสวัฒนธรรมและสินค้าจากต่างประเทศ

มติชน ประจำวันที่ 5 สิงหาคม 2545 ปีที่ 25 หน้า 10 : วิถีชีวิตของเด็กไทยยุคใหม่ “เงินเนอร์ชั่นเอ็กซ์” มุ่งเน้นค่านิยมเลือกเป้าหมายของชีวิต (มติชน, 5 สิงหาคม 2545 : 10) คือ การได้ประสบความสำเร็จในชีวิต ความมั่นคงของครอบครัว ชีวิตที่สุขสบายเป็น

อันดับแรก ๆ ขณะที่เลือกในการเสียดสี การทำบุญสะสมเพื่อชีวิตหน้า หรือความมั่นคงของชาติไว้ในอันดับท้าย ๆ ส่วนค่านิยมเรื่องชีวิตแต่งงานที่มีความสุข มีรายได้ดี มีอาชีพก้าวหน้า ให้เวลากับครอบครัวเป็น “สิ่งสำคัญในชีวิต” ในทางกลับกันค่านิยมที่ได้ทำงานอาสาสมัครเพื่อสังคม หรือเรื่องศาสนา กลายเป็นค่านิยมอันดับสุดท้ายของเด็กไทยยุคนี้

สังคมประเพณี	สังคมสมัยใหม่/ยุคโลกาภิวัตน์
1. สังคมเกษตรกรรม	สังคมที่มุ่งพัฒนาเป็นอุตสาหกรรม
2. วัฒนธรรมพุทธ (ไม่โลก ไม่สะสม)	ทุนนิยม (ใช้เงินและสะสม)
3. วัฒนธรรมชุมชน	ก้าวสู่ชีวิตแบบเมือง
4. ฮีตสิบสอง คองสิบสี่	กฎหมาย
5. ครอบครัวเครือญาติ	ปัจเจกนิยม
6. โกลัทธิธรรมชาติ	มุ่งมั่นเอาชนะธรรมชาติ
7. ระบบอุปถัมภ์	การพยายามพัฒนาเข้าสู่ประชาธิปไตย

ตารางที่ 1 ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยในปัจจุบันอาจสรุปเปรียบเทียบ ได้ดังนี้ (วารสารสุโขทัยธรรมมาธิราช ฉบับที่ 2 พฤษภาคม-สิงหาคม 2544 ปีที่ 14 หน้า 5-12)

ข้อคิดเกี่ยวกับวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก

ปัจจุบันเป็นยุคโลกาภิวัตน์หรือโลกาภิวัตน์ (Globalization) การแผ่ขยายของวัฒนธรรมจากศูนย์กลางที่สำคัญหลายแห่ง ทั้งในยุโรป อเมริกา และเอเชีย เข้าสู่ประเทศไทย นั้นเป็นไปรวดเร็วยิ่งผ่านสื่อมวลชนรูปแบบต่าง ๆ ตลอดจนการสื่อสารโทรคมนาคมที่ทันสมัย เข้ากับวัฒนธรรมเดิมของไทยที่เปิดกว้างยอมรับการติดต่อสื่อสารกับวัฒนธรรมอื่น ๆ เสมอมา สภาพการณ์เช่นนี้ก่อให้เกิดความหวงใยการคงอยู่ของวัฒนธรรมไทยในกระแสวัฒนธรรมโลก รัฐบาลไทยตระหนักถึงการเปลี่ยนแปลงของวัฒนธรรมไทยมากกว่าสี่ห้าทศวรรษแล้ว มีการตั้งสภาวัฒนธรรมในสมัย รัฐบาลจอมพล ป.พิบูลสงคราม ต่อมาในสมัยแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติก็มีการตั้งคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติ เป็นต้น ในปีนี้เอง (พ.ศ.2537) ก็มีโครงการส่งเสริมรณรงค์รักษาวัฒนธรรมไทย มีการประชาสัมพันธ์ให้ประชาชนช่วยกันรักษาวัฒนธรรมที่ดีงามของชาติ เช่น ความมีน้ำใจ (ไม่พูดถึงการชอบเล่นการพนัน คี๋มสุรา และค่าน้ำพริกละลายแม่น้ำในการจัดงานบวช งานแต่งงาน ซึ่งดูเหมือนเป็นมรดกของวัฒนธรรมไทยเช่นกัน)

สภาพปัญหาของโลกในทุกวันนี้ นับตั้งแต่สภาพมลภาวะต่าง ๆ ปัญหา นิเวศวิทยา ปัญหาการกระจุกตัวของความมั่งคั่ง และปัญหาความยากจนเสื่อมโทรมที่กระจายไปทั่ว

ความอดอยาก การแพร่ระบาดของโรคภัย การใช้สารเสพติด ปัญหาความรุนแรงในเมืองสงคราม ระหว่างเชื้อชาติและชุมชนต่าง ๆ ล้วนสะท้อนให้เห็นถึงปัญหาหลายด้านหลายประการของอารยธรรมโลกในกระแสโลกาภิวัตน์ การที่สังคมไทยเริ่มตระหนักถึงปัญหาที่เกิดขึ้นในสังคมและพยายามปรับเปลี่ยนวิถีการดำเนินชีวิตหรือวัฒนธรรมไทยใหม่ เพื่อสร้างสังคมที่ช่วยเหลือเกื้อกูล และสามารถพึ่งตนเองได้ตามคติทางพุทธศาสนาแทนการถ่องลอยไหลไปตามกระแสวัฒนธรรมโลก โดยไร้ทิศทางของตนเอง อาจเป็นทางออกที่เป็นบทเรียนแก่สังคมอื่น ๆ ได้

1.2 บริบทระดับท้องถิ่น

1.2.1 ประวัติความเป็นมาของหมู่บ้านพวงพยอม

หมู่บ้านพวงพยอมเดิมเป็นหมู่บ้านหนองจุ่น เมื่อบ้านหนองจุ่นขยายตัวเต็มที่จึงทำให้ต้องมีการแยกตัวออกเป็นอีก 1 หมู่บ้าน โดยมีคนกลุ่มหนึ่งประมาณ 4-5 คน มีความคิดกันว่า เราน่าจะตั้งชื่อหมู่บ้านที่แยกตัวออกมา ซึ่งคนกลุ่มนี้เป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านนี้ซึ่งมีนายเลี่ยม เลิศธรรม เป็นแกนนำในการตั้งชื่อหมู่บ้านว่า “พวงพยอม” ซึ่งมีความหมายว่าเจริญรุ่งเรือง เพิ่มพูน ความร่มเย็นเป็นสุข เมื่อตั้งชื่อหมู่บ้านได้แล้วก็แยกตัวออกมาจากบ้านหนองจุ่น โดยใช้เส้นถนนเป็นเกณฑ์ในการแบ่งเขต เมื่อปี พ.ศ. 2534 เป็นเวลา 10 ปีมาแล้ว หมู่บ้านพวงพยอมมีทั้งคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ เป็นการแยกครอบครัวจากหมู่บ้านใกล้เคียงมาสร้างบ้านใหม่ ขยายครอบครัวใหม่ ลักษณะของหมู่บ้านจะเป็นที่เหลื่อมคันผ้าอยู่ติดถนนใหญ่เป็นแนว ทิศเหนือติดกับหมู่บ้านบึงอ้อ ทิศใต้ติดกับหมู่บ้านหนองจุ่น ทิศตะวันออกติดกับหมู่บ้านโคกแฝก ทิศตะวันตกติดกับหมู่บ้านหนองคู หมู่บ้านนี้อยู่ห่างจากจังหวัดนครราชสีมาประมาณ 22 กิโลเมตร เป็นหมู่บ้านที่มีทั้งในเขตเทศบาลและนอกเขตเทศบาล มีความเจริญและมีวิวัฒนาการค่อนข้างมาก เดิมมีสภาพเป็นป่าไม้เกือบจะทั้งหมด มีแหล่งน้ำ 2 แห่ง ได้แก่ หนองน้ำ 1 แห่ง และสระน้ำ 1 แห่ง ชาวบ้านสามารถใช้บริโภคได้ตลอดทั้งปี มีวัด 1 แห่ง ชื่อวัดป่าอิศริการาม ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ และหมู่บ้านใกล้เคียง สำหรับอาชีพดั้งเดิมของชาวบ้านนี้ก็คือ ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย รับราชการ และรับจ้างทั่วไป

1.2.2 สภาพปัจจุบัน

ในปัจจุบันหมู่บ้านพวงพยอม มีความเจริญก้าวหน้าขึ้นเรื่อย ๆ อย่างต่อเนื่อง ดูได้จากอาชีพของชาวบ้าน ถนนหนทาง ไฟฟ้า ประปา การสื่อสารที่ทันสมัย มีการสร้างบ้านเรือนขึ้นเรื่อย ๆ เป็นการแสดงถึงการขยายตัวของประชากร ปัจจุบันสภาพถนนของหมู่บ้านพวงพยอมจะเป็นลูกรัง และคอนกรีต ถนนในหมู่บ้านมีความยาวทั้งสิ้น 5,220 เมตร

หมู่บ้านพวงพยอม มีจำนวนครัวเรือนทั้งสิ้น 110 ครัวเรือน มีจำนวนประชากร 454 คน เป็นเพศชาย 229 คน และเพศหญิง 225 คน ประชากรส่วนใหญ่จะอยู่ในวัยทำงาน คือ อายุระหว่าง 18-50 ปี มีจำนวน 207 คน จะเห็นได้ว่า

ลักษณะของประชากร	จำนวน (คน)
1. เพศ - ชาย	229 คน
- หญิง	225 คน
2. ช่วงอายุ	
1 วัน - 3 ปี เต็ม	46 คน
3 ปี เต็ม - 6 ปี เต็ม	24 คน
6 ปี เต็ม - 12 ปี เต็ม	58 คน
12 ปี 1 วัน - 14 ปี เต็ม	21 คน
15 ปี 1 วัน - 18 ปี เต็ม	31 คน
18 ปี 1 วัน - 50 ปี เต็ม	207 คน
50 ปี 1 วัน - 60 ปี เต็ม	28 คน
60 ปี 1 วันขึ้นไป	39 คน
3. ประกอบอาชีพ	
ทำไร่ ทำนา เลี้ยงสัตว์	39 ครอบครัว
ทำสวน	8 ครอบครัว
ค้าขาย	26 ครอบครัว
รับราชการ	9 ครอบครัว
รับจ้างทั่วไป	28 ครอบครัว

ตารางที่ 2 แสดงการจำแนกลักษณะของประชากรในหมู่บ้านพวงพยอม

ในการประกอบอาชีพของชาวบ้าน ในหมู่บ้านพวงพยอม ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพทำไร่ทำนาเป็นหลัก เพราะมีที่ดินเป็นของตนเอง ส่วนน้อยจะเช่าที่ดินในการปลูกมันสำปะหลัง และเป็นอาชีพดั้งเดิมตั้งแต่บรรพบุรุษ

การศึกษาของชาวบ้าน

- ในระดับประถมและมัธยมจะเรียน โรงเรียนใกล้บ้าน
- ในระดับอุดมศึกษาและปริญญาตรี จะเรียนในตัวเมืองจังหวัด

นครราชสีมา ส่วนครอบครัวที่มีฐานะดีก็จะส่งลูกเรียนในกรุงเทพฯ

แหล่งน้ำในหมู่บ้านพวงพยอม สำหรับแหล่งน้ำในหมู่บ้านพวงพยอม มีแหล่งน้ำเพื่ออุปโภคได้ตลอดทั้งปี 2 แห่ง คือ

1. สระน้ำ 1 สระ ซึ่งอยู่ในวัดป่าอิสริการาม

2. หนองน้ำ 1 หนอง ชื่อ หนองผางาด

ซึ่งแหล่งน้ำทั้ง 2 แหล่งนี้ส่วนใหญ่ชาวบ้านนำมาใช้รดน้ำต้นไม้ รดพืชผัก ส่วนครัวที่ปลูกไว้เพื่อบริโภคและเพื่อขายในการหาเลี้ยงครอบครัว เพิ่มรายได้จากอาชีพหลักที่ทำอยู่เดิม

1.2.3 ด้านเศรษฐกิจของหมู่บ้าน

อาชีพในหมู่บ้านพวงพยอม แบ่งอาชีพออกเป็น 4 กลุ่ม ดังนี้

1. อาชีพทางการเกษตร ได้แก่ ทำไร่มันสำปะหลัง ทำนา เลี้ยงสัตว์ สำหรับอาชีพทางการเกษตร มีพื้นที่ในการประกอบอาชีพ จำนวน 2,850 ไร่ เป็นที่นา จำนวน 80 ไร่ เป็นที่สวน 1,270 ไร่ และอื่น ๆ เช่น ไร่มันสำปะหลัง, ไร่นาสวนผสม, พืชหมุนเวียน จำนวน 1,500 ไร่ มีผลผลิตสามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้เป็นอย่างดี

2. อาชีพค้าขาย แบ่งเป็น

2.1 ขายของทั่วไป เช่น ขายของชำ, เบ็ดเตล็ด, ขายปุย

2.2 ขายบริการ เช่น อยู่ซ่อมรถยนต์, ซ่อมรถจักรยานยนต์

3. อาชีพรับราชการ ได้แก่ รับราชการครู, ทหาร, ตำรวจ, พนักงาน

รัฐวิสาหกิจ

4. อาชีพรับจ้าง ได้แก่ รับจ้างทั่วไป, กรรมกร, ก่อสร้าง

รายได้ของประชากรในหมู่บ้านพวงพยอม แบ่งได้ดังนี้

จำนวนรายได้ 1 ปี	จำนวนครอบครัว
1,000 – 10,000 บาท	2
10,001 – 20,000 บาท	15
20,001 – 30,000 บาท	22
30,001 – 50,000 บาท	35
50,001 – 100,000 บาท	36

ตารางที่ 3 แสดงรายได้ต่อจำนวนครอบครัวของหมู่บ้านพวงพยอม

ส่วนใหญ่นายได้ของประชากรหมู่บ้านพวงพยอม จะอยู่ในเกณฑ์ 50,000 – 100,000 บาทต่อปี เพราะส่วนใหญ่ ประกอบอาชีพ ทำไร่มันสำปะหลัง ทำได้ปีละ 2 ครั้ง และเป็นอาชีพที่ทำมานาน มีความชำนาญ และความถนัดในอาชีพนี้มาก่อนแล้ว ซึ่งสามารถรู้เข้าใจ และแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้

1.2.4 ด้านวัฒนธรรม

หมู่บ้านพวงพยอม มีวัดอยู่ 1 แห่ง คือ วัดป่าอิตสริการาม เป็นวัดที่ปฏิบัติธรรมอย่างเคร่งครัดและมีพระภิกษุที่ชาวบ้านให้ความเคารพนับถือ บูชา ซึ่งชาวบ้านให้ความศรัทธา และเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจของชาวบ้านในหมู่บ้านและหมู่บ้านใกล้เคียง

1.2.5 ข้อมูลด้านอื่น ๆ

1. ลักษณะบางประการด้านเศรษฐกิจและอาชีพ

เศรษฐกิจโดยรวมของชาวบ้าน ในหมู่บ้านพวงพยอม อยู่ในระดับปานกลางค่อนข้างดี เพราะชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะดี และมีงานทำทุกครอบครัว อาชีพส่วนใหญ่ของชาวบ้านคือ ทำการเกษตร แต่อาชีพบางประการที่เด่น ๆ ของชาวบ้านในหมู่บ้านนี้ คือ คน ๆ หนึ่งไม่ได้ประกอบอาชีพอย่างเดียว ทำอาชีพอื่นควบคู่ไปด้วย เช่น ทำไร่มันสำปะหลัง และเลี้ยงสัตว์ไปพร้อม ๆ กัน หรือทำนาและค้าขายไปด้วย ทำให้มีรายได้เพิ่มมากขึ้นสามารถเลี้ยงครอบครัวและส่งบุตรเรียนหนังสือ ได้หลายคน

2. วัฒนธรรมประเพณีที่เด่น ๆ

ชาวบ้านในหมู่บ้านพวงพยอม ให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมประเพณีของไทยที่มีมาตั้งแต่บรรพบุรุษ มีการทำบุญตักบาตรในวันสำคัญ ๆ ทางศาสนา เช่น

เดือน	ประเพณี
มกราคม	วันขึ้นปีใหม่
เมษายน	วันสงกรานต์
กรกฎาคม	วันเข้าพรรษา
สิงหาคม	วันเฉลิมพระชนมพรรษา (วันแม่)
ตุลาคม	วันลอยกระทง, เทศน์มหาชาติ, ทอดกฐิน, ตักบาตรเทโว
ธันวาคม	วันเฉลิมพระชนมพรรษา (วันพ่อ)

ตารางที่ 4 แสดงวัฒนธรรม ประเพณีของหมู่บ้านพวงพยอม

มีประเพณีที่เด่น ๆ ที่ชาวบ้านให้ความสำคัญมากเป็นพิเศษ ซึ่งทำเป็นประจำทุกปี คือ

1. ประเพณีไหว้ศาลตาปู่ จะจัดขึ้นในเดือนเมษายน ส่วนวันไหนชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดกันเอง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชาวบ้าน
2. ประเพณีทำบุญกลางบ้าน จะจัดขึ้นในเดือน มกราคม ส่วนวันไหนชาวบ้านจะเป็นผู้กำหนดกันเอง ขึ้นอยู่กับความพร้อมของชาวบ้าน
3. ลักษณะที่เป็นศักยภาพด้านดี

ในหมู่บ้านพวงพยอมมีลักษณะที่เป็นศักยภาพที่ดี ได้แก่

3.1 ผู้นำที่ดี มีผู้นำชุมชน ซึ่งเป็นผู้ใหญ่บ้านที่เป็นผู้หญิง คือ นางสาวผกามาศ ต่อแสงธรรม เป็นผู้คิดริเริ่มโครงการปฎิเศษตรชีวภาพให้กับอาชีพเกษตรกร คือ ผู้ปลูกมันสำปะหลัง และเลี้ยงสัตว์ พี่จะมีการเจริญเติบโตที่เร็ว และถ้าสัตว์รับประทานก็จะทำให้แข็งแรง และโตเร็วขึ้น

มีผู้นำชุมชนที่เป็นนักการเมือง 4 คน คือ

1. นายนคร ถ้ำแก้ว ตำแหน่งนายกเทศมนตรีเทศบาลขามทะเลสอ
2. นายเที่ยง นัดสันเทียะ ตำแหน่ง เทศมนตรีเทศบาลขามทะเลสอ และเป็นประธานกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม
3. นายฉัตรชัย ประคองทรัพย์ ตำแหน่ง ประธานสภาองค์การบริหารส่วนตำบลขามทะเลสอ
4. นางตุษิรา ทรัพย์คณารักษ์ ตำแหน่ง สมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบลขามทะเลสอ

3.2 เยาวชนในหมู่บ้านพวงพยอมช่วงเย็นหลังเลิกเรียนแล้วจะรวมตัวกันเล่นกีฬาออกกำลังกาย เช่น เล่นฟุตบอล เล่นตะกร้อ เล่นบาสเก็ตบอล ที่สนามโรงเรียนใกล้หมู่บ้าน

3.3 กลุ่มสตรีในหมู่บ้านในหมู่บ้าน เมื่อว่างจากงานในอาชีพของตนเองแล้ว ก็จะรวมตัวกันผลิตยาสระผมสมุนไพร เพื่อจำหน่ายและใช้เอง เป็นรายได้เสริมอีกทางหนึ่ง

3.4 ผู้นำทางศาสนา ประพฤติปฏิบัติตนเป็นตัวอย่างที่ดีของชาวบ้าน ในช่วงเข้าพรรษา ทุกวันพระจะชวนคนเฒ่าคนแก่ในหมู่บ้านนุ่งขาวห่มขาวเพื่อปฏิบัติธรรม และช่วยเหลือชาวบ้านในด้านพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา ซึ่งทุกคนให้ความเคารพ นับถือ เลื่อมใส และศรัทธาตลอดมา

4. ลักษณะที่สื่อถึงความไม่เข้มแข็ง

4.1 คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน ทำงานกันอย่างจริงจังแค่เพียง 3 คน นอกนั้นจะไม่มีเวลาให้กับกองทุนเพราะต้องทำงานหลายอย่าง การบริหารจัดการกองทุน จึงไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

4.2 ลักษณะของหมู่บ้านพวงพยอม กระจายกันอยู่เป็น 2 กลุ่ม ไม่รวมกันเป็นหนึ่งเดียวแสดงถึงความรัก ความสามัคคี อยู่ในเกณฑ์ปานกลาง

2. ผลการประเมินโครงการโดยภาพรวม

ผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอมโดยภาพรวมแบ่งออกเป็น 2 ระบบ คือ ระบบ A และระบบ B

ระบบ A หมายถึง หน่วยระบบการบริหารจัดการและแนะนำส่งเสริมผู้กู้

ระบบ B หมายถึง หน่วยระบบการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย

2.1 ผลการประเมินหน่วยระบบ A

2.1.1 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ A พบว่า

1. นโยบายของรัฐบาล เกี่ยวกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ในที่นี้ผู้ประเมินได้ประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม จากการสัมภาษณ์ การสังเกต พฤติกรรม การสอบถาม และจัดเวทีชาวบ้าน พบว่า ชาวบ้านมีความเข้าใจ สนใจ และให้ความร่วมมือในโครงการนี้เป็นอย่างดี ได้จากจำนวนสมาชิกของกองทุนมีจำนวน 138 ราย มีผู้กู้ 41 ราย จากจำนวนประชากรในหมู่บ้าน 454 คน จะเห็นได้ว่ามีผู้กู้เงินจำนวนน้อย เนื่องจากชาวบ้านส่วนใหญ่มีฐานะปานกลาง ค่อนข้างดีและยังไม่อยากเป็นหนี้

2. จำนวนเงิน 1 ล้านบาทของกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม ยอด ณ วันที่ 31 กรกฎาคม 2545 ปล่อยให้กู้จำนวน 775,000 บาท ยังคงมีเงินเหลือ จำนวน 225,000 บาท มีบางส่วนที่ครบกำหนดการชำระแล้ว ผู้กู้จะชำระตามกำหนดระยะเวลา ไม่มีปัญหาในการชำระคืน ผู้กู้มีความรับผิดชอบ และนำเงินที่กู้ไปใช้ตามโครงการที่กู้จริง เพราะผู้กู้ไปใช้ตามอาชีพเดิมที่ทำอยู่ก่อนแล้ว

3. คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม มาจากการคัดเลือกจากการทำประชาคมของชาวบ้าน มีจำนวนทั้งสิ้น 15 คน โดยแต่ละคนแต่งตั้งตำแหน่งให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถและความถนัดของบุคคลนั้นเมื่อครบกำหนด 1 ปี จะมีการแต่งตั้งใหม่ ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

ลำดับ ที่	ชื่อ - นามสกุล	ตำแหน่ง	ประสบการณ์และความสามารถ พิเศษ
1.	นายเที่ยง นัคสันเทียะ	ประธานกรรมการ	บริหาร, การจัดการเงินกองทุน
2.	นายนคร บุรณาจร	รองประธาน	ให้คำแนะนำ, ปริญญาเงินกองทุน
3.	นายมาโนช มะลิขาว	ผู้ตรวจสอบ	ให้คำแนะนำ, ปริญญาเงินกองทุน
4.	นายสุวิทย์ เทศกระโทก	ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบ	มีความรู้เรื่องการบริหารการจัดการ
5.	นายนิवास ศาสตร์สูงเนิน	ผู้ช่วยผู้ตรวจสอบ	มีความรู้เรื่องการบริหารการจัดการ
6.	นางสาววิทยา ศรีสุวรรณเดช	เหรัญญิก	มีความรู้ทางด้านบัญชี
7.	นายชลอ กาญจนขจรศักดิ์	ผู้ช่วยเหรัญญิก	มีความรู้ทางด้านบัญชี
8.	นายฉัตรชัย ประคองทรัพย์	เลขานุการ	มีความรู้ด้านการเกษตร
9.	นางสาวพรรณฤดี คงเพชรศักดิ์	ผู้ช่วยเลขานุการ	มีความรู้ด้านการเกษตร
10.	นางอุษา ถ้ำแก้ว	เจ้าหน้าที่บัญชี	มีความรู้ด้านการจัดการ โครงการ
11.	นางสมพร สมานวงศ์วิจิตร	ผู้ช่วยบัญชี	ประสานงานด้านการเงินของชุมชน
12.	นางโสภา นันทะไชยศรี	ผู้ช่วยบัญชี	ประสานงานด้านการเงินของชุมชน
13.	นายรักไทย เลิศธรรม	ผู้ช่วยบัญชี	ประสานงานด้านการเงินของชุมชน
14.	นางสาวพกามาศ ต่อแสงธรรม	ประชาสัมพันธ์	ประชาสัมพันธ์กลุ่มเกษตรกร
15.	นางสนธิ ธีระพนธ์	ประชาสัมพันธ์	ประชาสัมพันธ์โครงการเงินกองทุน

ตารางที่ 5 แสดงรายละเอียดของคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม

4. เงินที่ผู้ชำระคืน สำหรับผู้กู้เงินของหมู่บ้านนี้ มีความรับผิดชอบ และเข้าใจเป็นอย่างดีว่าเมื่อครบกำหนดชำระ ก็ต้องนำเงินต้นพร้อมดอกเบี้ย ในอัตรา 6 บาทต่อปี (เดือนละ 50 สตางค์) มาชำระให้ตรงตามกำหนดระยะเวลา เวลาที่ผ่านมาผู้กู้เงิน ได้ชำระเงิน ตามกำหนดทุกราย ไม่มีการค้างชำระ

สำหรับการชำระคืนเงินกู้ของหมู่บ้านพวงพยอมนี้ จะมีการชำระอยู่

3 ระยะ คือ

1. ชำระคืน 4 เดือนต่อครั้ง พร้อมดอกเบี้ย
2. ชำระคืน 6 เดือนต่อครั้ง พร้อมดอกเบี้ย
3. ชำระคืน 1 ปีต่อครั้ง พร้อมดอกเบี้ย

5. ผู้สมัครขอกู้เงินกองทุน จะต้องสมัครเข้าเป็นสมาชิก และนำเงินฝากตั้งจะเข้าบัญชีเป็นประจำทุกเดือนอย่างสม่ำเสมอและเขียน โครงการในการดำเนินการประกอบอาชีพของผู้กู้ แล้วเสนอ โครงการต่อคณะกรรมการกองทุน เพื่อพิจารณาอนุมัติการกู้ยืมเงินกองทุน ทางคณะกรรมการจะดำเนินการตรวจสอบและดูความเป็นไปได้ของผู้กู้ ถ้าเหมาะสมก็พิจารณาอนุมัติ

6. ดอกเบี้ยเงินกู้ สมาชิกกองทุนหมู่บ้านพวงพยอมเป็นผู้กำหนดอัตราดอกเบี้ยเองจากการทำประชามหมู่บ้าน ตกลงคิดอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 6 บาทต่อปี หรือ ร้อยละ 0.50 บาทต่อเดือน

2.1.2 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ A ได้แก่

1. กระบวนการคัดเลือกผู้กู้ของกองทุน

พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้าน มีการร่วมกันตัดสินใจในแต่ละรายของผู้กู้เงินตาม โครงการว่ามีความเป็นไปได้มากน้อยแค่ไหน มีความสามารถในการชำระคืนเงินกู้ได้หรือไม่ ถ้ารายไหนมีประวัติทางการเงินไม่ดี หรือ ไม่มีความสามารถในการชำระหนี้ก็จะไม่อนุมัติเงินกู้ให้รายนั้น ๆ

ส่วนผู้ที่ไม่ได้รับการอนุมัติเงินกู้จะแสดงความไม่พึงพอใจ

ต่อคณะกรรมการจะต่อว่าและลาออกจากการเป็นสมาชิกกองทุน ทำให้ยอดสมาชิกมีจำนวนลดลง และเงินสะสมก็ลดลงตามไปด้วย

2. การรับชำระหนี้ของกองทุน

พบว่าผู้ที่มีหน้าที่รับผิดชอบในการรับชำระหนี้ คือ เหมัญญิก เมื่อผู้กู้ครบกำหนดในการชำระหนี้ ก็จะนำเงินมาส่งให้กับเหมัญญิก ซึ่งเหมัญญิกจะลงบันทึกบัญชีชำระหนี้ ซึ่งเรียกว่าบัญชีคุมลูกหนี้รายตัว บัญชีจะแสดงให้เห็นว่า ชำระเท่าไร คงเหลือเท่าไร

3. การทำบัญชีของกองทุน

พบว่าผู้ที่รับผิดชอบในการทำบัญชีกองทุน มีความรู้ความสามารถชำนาญในการทำบัญชีอย่างรัดกุม พร้อมกับได้รับการฝึกอบรมทางด้านบัญชี จากหน่วยงานราชการในระดับท้องถิ่น และระดับจังหวัดอยู่เป็นระยะ ๆ จึงทำให้เกิดความเข้าใจ และสามารถจัดทำบัญชีได้อย่างไม่มีปัญหาอะไร จากที่บันทึกได้ไปขอข้อมูลเกี่ยวกับบัญชี เพื่อจัดทำแบบรายงานจะเห็นได้ว่าการจัดทำบัญชีของกองทุนหมู่บ้านพวงพยอมนี้ มีระบบระเบียบและถูกต้องตามตัวเลขที่ได้ แสดงไว้ระหว่างสมุดบัญชีธนาคารกับยอดที่ลงบันทึกไว้ในสมุดตัวเลขจะตรงกัน

2.1.3 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ A

จากรายงานประจำเดือนกรกฎาคม 2545 ปัจจุบันมีจำนวนผู้กู้ 41 ราย มียอดเงินกู้จำนวน 775,000 บาท ยอดเงินสะสม 44,501.76 บาท มียอดเงินคงเหลือจำนวน

225,000 บาท ผู้กู้เมื่อครบกำหนดชำระคืน ก็จะนำเงินมาส่งครบตามจำนวน ไม่มีผู้ค้างชำระและไม่มีหนี้สูญ จะเห็นได้ว่ายอดเงินยังคงเหลือจาก 1,000,000 บาท อีกจำนวน 225,000 บาท เพราะชาวบ้านจะกู้กันน้อย เนื่องจากส่วนใหญ่มีฐานะปานกลางค่อนข้างดี และถ้าฐานะยากจนก็กลัวจะไม่มีเงินใช้หนี้

2.2 ผลการประเมินหน่วยระบบ B

2.2.1 ผลการประเมินบริบทเฉพาะตัวของหน่วยระบบ B

พบว่าประสบการณ์ในการดำเนินกิจการของผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

ส่วนใหญ่จะเป็นการกู้ยืมเพื่อลงทุนเพิ่ม ขยายกิจการ เพราะผู้กู้มีประสบการณ์ ความชำนาญ ความถนัด ในการประกอบอาชีพเดิมอยู่ก่อนแล้ว เช่น ทำนา ทำไร่มันสำปะหลัง เลี้ยงสัตว์ ค้าขาย ซึ่งผู้กู้ที่มีประสบการณ์ดังกล่าว จะประสบผลสำเร็จในอาชีพมากกว่าผู้กู้ที่ไปประกอบอาชีพใหม่

2.2.2 ผลการประเมินปัจจัยนำเข้าของหน่วยระบบ B

พบว่าจำนวนเงินที่ได้ จากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ตามโครงการจริง เป็นการลงทุนเพิ่มและขยายกิจการ บางส่วนได้นำไปใช้หนี้เก่าบ้างเล็กน้อย สำหรับผู้กู้ที่นำเงินไปใช้ตามโครงการจะได้รับผลกำไรจากการดำเนินกิจการ ทำให้มีรายได้เพิ่มขึ้น สามารถเลี้ยงตนเองและครอบครัวได้ ทำให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น เป็นผลประโยชน์ที่เกิดจากการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน

2.2.3 ผลการประเมินกระบวนการของหน่วยระบบ B

พบว่าในการดำเนินกิจการของผู้กู้แต่ละราย ผู้กู้ได้นำเงินไปใช้ได้อย่างถูกวิธีเป็นระบบ เพราะผู้กู้ประกอบกิจการเดิมอยู่ก่อนแล้ว เช่น ทำไร่มันสำปะหลัง ได้นำเงินกู้ที่ได้มาไปซื้อปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพสูงเพื่อเร่งการเจริญเติบโตของมันสำปะหลัง ทำให้มันหัวใหญ่ขึ้น ใช้เวลาในการเจริญเติบโตให้น้อยลง เพื่อที่จะขายผลผลิตให้เร็วขึ้น ทำให้ประหยัดเวลาและพลังงานในการดูแลรักษา สามารถขายผลผลิตได้เร็วขึ้น มีรายได้เข้ามาสู่ครอบครัวเร็วขึ้น

2.2.4 ผลการประเมินผลผลิตของหน่วยระบบ B

พบว่าสำหรับผู้กู้เงินกองทุนหมู่บ้านที่ประกอบกิจการตามโครงการจริง โดยการนำเงินกู้ไปลงทุน เพื่อเพิ่มผลผลิต และเพิ่มรายได้ทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ดีขึ้น ซึ่งผู้กู้มีความพึงพอใจมากในระดับหนึ่งกับผลผลิตและรายได้ที่ได้รับ เช่น ผู้กู้ไม่มีที่นาของตนเองได้กู้เงินกองทุนไปเช่าที่ และลงทุนในการปลูกข้าว ก็จะได้รับผลผลิตเป็นข้าวได้กินได้ตลอดปี และที่เหลือก็นำไปขายได้เงินมาเลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี

3. ผลการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้

จากการประมวลเทคนิควิธีทำธุรกิจของผู้กู้ในหมู่บ้านพวงพยอม สรุปได้ดังนี้

3.1 อาชีพทำไร่มันสำปะหลัง ผู้กู้นำเงินไปลงทุนซื้อปุ๋ย เพื่อเพิ่มผลผลิตทางการเกษตรและดำเนินการอย่างถูกวิธี เป็นอาชีพเดิมที่ผู้กู้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ผู้กู้จะมีความถนัด และความชำนาญในอาชีพ จะรู้ปัญหาและวิธีการแก้ปัญหาเป็นอย่างดี รู้ช่องทางการตลาด เพียงแต่ต้องเพิ่มปุ๋ยที่มีประสิทธิภาพสูง ให้การเจริญเติบโตที่รวดเร็ว ผลผลิตจะได้ออกมาก่อนคู่แข่งอื่น จะทำให้ได้ราคาสูง

3.2 อาชีพทำนา ผู้กู้นำเงินไปซื้อปุ๋ย ซื้อยาปราบศัตรูพืช เพื่อให้ข้าวออกมาได้ผลผลิตที่ดี ข้าวสวย ทั้งด้านปริมาณและคุณภาพ การทำนาส่วนใหญ่จะทำในเดือนสิงหาคมถึงเดือนธันวาคม ผลตอบแทนที่ได้รับ ก็คือ ข้าว และสามารถนำไปขายเป็นเงินสดได้นำเงินที่ได้มาเลี้ยงครอบครัวและส่งลูกเรียนหนังสือได้ในระดับสูง ๆ

3.3 อาชีพเลี้ยงนก เป็นอาชีพที่ผู้กู้นำมาประกอบเป็นอาชีพเสริม ผู้กู้นำเงินที่กู้มาไปซื้อพันธุ์นกและอาหารนก ซึ่งเป็นนกหงษ์หยกมีการขยายพันธุ์ที่เร็วมาก และได้ผลตอบแทนที่รวดเร็วและคุ้มค่า ครั้งแรกจะเป็นการลงทุนที่สูงหน่อย เพราะจะต้องสร้างกรงนกขนาดใหญ่ แต่ต่อไปเมื่อนกขยายพันธุ์พอที่จะขายได้ ก็จะใช้เงินทุนน้อยลง ซื้อแต่อาหารนกเพียงอย่างเดียว

3.4 อาชีพค้าขาย เป็นอาชีพที่ผู้กู้ดำเนินการอยู่ก่อนแล้ว ผู้กู้นำเงินไปซื้อสินค้าเพิ่มให้มีจำนวนมากขึ้น และขยายร้านค้าให้ใหญ่ขึ้น เพื่อให้ทันกับคู่แข่ง เพราะในหมู่บ้านนี้มีร้านค้าหลายร้าน เมื่อเพิ่มเติมและตกแต่งของในร้าน ก็จะทำให้ดูว่ามีสินค้าเยอะน่าเข้าไปซื้อ อาชีพนี้ผู้กู้มีความถนัดและมีความสามารถในการดำเนินการ จึงรู้ทันคู่แข่งว่าควรปรับปรุงร้านของตนเองอย่างไร ที่จะทำให้ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา และทำให้ยอดขายสูงขึ้น มีเงินหมุนเวียนเพิ่มมากขึ้น ซึ่งผลตอบแทนนี้ได้เป็นเงินสด ทำให้ร้านมีชื่อเสียง เพื่อเรียกลูกค้าเข้าร้านให้เยอะ ๆ สามารถเพิ่มปริมาณการขายได้ ถือได้ว่าเป็นอีกอาชีพหนึ่งที่ทำให้ผู้กู้ประสบความสำเร็จ และมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

4. ผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน

จากการหาข้อมูลเพื่อทำแบบรายงาน พบว่า ผู้กู้มีผลอื่น ๆ ที่เกิดขึ้นจากโครงการกองทุนหมู่บ้าน ดังนี้

4.1 นำเงินที่กู้ไปชำระหนี้เก่าบางส่วน และที่เหลือลงทุนเพิ่มเติม เพื่อขยายกิจการ

4.2 ชุมชนมีสภาพดีขึ้น ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น มีรายได้เพิ่มมากขึ้น

4.3 ชาวบ้านสามารถส่งลูกเรียนได้ในระดับที่สูงขึ้น เนื่องจากกู้เงินมาดำเนินกิจกรรมแล้วประสบความสำเร็จในอาชีพที่ตนทำอยู่

4.4 คณะกรรมการกองทุนจากที่ไม่เคยทำงานร่วมกัน ก็ได้ทำงานร่วมกัน ระดมความคิดเพื่อพัฒนาหมู่บ้าน และบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ เพื่อความเข้มแข็งของชุมชน

5. สรุปการบรรลุวัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

5.1 การมีศักยภาพในการบริหารจัดการกองทุน ชุมชนให้ความสนใจและให้ความร่วมมือกับโครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองเป็นอย่างดี ถึงแม้ว่าจะเป็นหมู่บ้านที่มีขนาดเล็ก แต่ก็ไม่แตกต่างไปจากหมู่บ้านขนาดใหญ่เพราะมีความพร้อมหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะมีบุคลากรที่มีทั้งความรู้ ความสามารถ และมีประสบการณ์ในการทำงานเพื่อเกิดการบริหารจัดการกองทุนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นนโยบายรัฐบาลในการเพิ่มประสิทธิภาพของกองทุนให้มีศักยภาพมากยิ่งขึ้น

5.2 ความสามารถในการบริหารจัดการกองทุน พบว่าคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านส่วนใหญ่ จะเป็นชุดเดียวกันกับกลุ่มบริหารจัดการธนาคารหมู่บ้าน ถือได้ว่ามีประสบการณ์ในการทำงานด้านนี้เกือบจะทุกท่าน ส่วนในเรื่องการจัดทำบัญชี มีการบันทึกบัญชีที่ถูกต้องแม่นยำ และได้รับการฝึกอบรมจากทางส่วนราชการอยู่เป็นประจำ ผู้ที่รับผิดชอบทางด้านบัญชีมีการใส่ใจและสนใจในเรื่องนี้มาก เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบสูง และศึกษาค้นคว้าอยู่ตลอดเวลา พยายามทำความเข้าใจอยู่ตลอดเวลา และตรวจสอบบัญชีอยู่เสมอ แต่ถ้าจะให้ระบบบัญชีดีกว่านี้ ทางด้านส่วนราชการต้องจัดฝึกอบรมให้มากกว่านี้ และสอนให้ทำบัญชีเป็นระบบมากกว่านี้ จึงจะประสบความสำเร็จ

5.3 ความเข้มแข็งของชุมชน ตามโครงการกองทุนหมู่บ้าน พบว่า ชุมชนมีความรักความสามัคคีในระดับปานกลาง สำหรับผู้นำชุมชนในหมู่บ้านนี้ มีความพร้อมในการทำงานค่อนข้างสูง มีทั้งความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการทำงาน มีความยุติธรรม ตรงไปตรงมา ไม่เล่นพรรคเล่นพวก มีความซื่อสัตย์สุจริต ชุมชนมีการช่วยเหลือซึ่งกันและกันดี สมาชิกในชุมชนมีอาชีพสามารถเลี้ยงครอบครัวได้ทุกครอบครัว ครอบครัวมีความอบอุ่นรักใคร่ปรองดองกันดี ปัจจุบันชุมชนมีการจัดตั้งกลุ่มองค์กรประชาชน 2 กลุ่ม คือ กลุ่มธนาคารหมู่บ้าน และกลุ่มกองทุนหมู่บ้าน แสดงถึงความเข้มแข็งในระดับหนึ่งเพราะหมู่บ้านพวงพยอมเป็นหมู่บ้านขนาดเล็กมีประชากรเพียง 454 คน เท่านั้น และหมู่บ้านเกิดขึ้นเมื่อ 10 ปีที่ผ่านมาเอง แต่รวมกลุ่มได้ถึง 2 กลุ่ม ถือได้ว่าชุมชนมีความเข้มแข็งในระดับปานกลาง

5.4 การเกิดองค์กรเครือข่ายของการเรียนรู้ พบว่า ชาวบ้านในชุมชนได้มีโอกาสในการเรียนรู้เกี่ยวกับภูมิปัญญาชาวบ้าน ซึ่งหน่วยงานของรัฐระดับท้องถิ่นได้มาให้ความรู้จัดอบรม เพื่อเกิดทักษะในการปฏิบัติ เพื่อสามารถนำมาประกอบอาชีพ เป็นรายได้ให้กับชุมชน เช่น การทำยาสระผมสมุนไพร, ไข่เค็มพอกคินปลวก โดยที่ชาวบ้านในชุมชน รวมตัวกันจัดตั้งเป็นกลุ่มองค์กร แล้วลงหุ้นกัน แล้วแต่ใครจะลงมากน้อย ถ้าลงหุ้นเยอะก็จะได้ปันผลเยอะ ถ้าลงหุ้นน้อยก็จะได้ปันผลน้อย ส่วนการจำหน่ายก็จำหน่ายในชุมชนหมู่บ้าน หมู่บ้านใกล้เคียง และจากที่อื่นก็มีมารับไปจำหน่ายต่ออีกก็มี เมื่อมีงานที่ศาลากลางจังหวัด ก็จะเชิญกลุ่มแม่บ้านกลุ่มนี้ไปจำหน่ายด้วย โดยไม่เสียค่าแผงและขายดีมาก

5.5 การเกิดปัญหา อุปสรรคในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน พบว่าโครงการกองทุนหมู่บ้านในรอบ 1 ปีที่ผ่านมาเกิดปัญหาและอุปสรรค คือ คณะกรรมการกองทุนส่วนใหญ่มีงานทำประจำจึงไม่ค่อยมีเวลาในการทำงานให้กับกองทุนและในการบริหารเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ จะมีคณะกรรมการทำงานประจำเพียงแค่ 2-3 คน ทำให้ไม่มีการประชุมเพื่อแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ไม่มีการระดมสมองเพื่อพัฒนาการบริหารจัดการกองทุน ทำให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า ไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

1. สรุป อภิปรายผล

1.1 สรุป

จากการติดตามผลการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม สรุปได้ดังต่อไปนี้

1.1.1 วัตถุประสงค์ของการประเมินโครงการ

ในการประเมินโครงการครั้งนี้ ได้มีวัตถุประสงค์ 5 ข้อดังนี้

1. เพื่อให้ทราบถึงควมมีศักยภาพ ในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมือง ว่ามีศักยภาพมากน้อยเพียงใด
2. เพื่อทราบการบริหารงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองว่ามีความสามารถในการบริหารจัดการอย่างไร
3. เพื่อให้ได้ตัวชี้วัดความเข้มแข็งของชุมชน ในพื้นที่เป้าหมาย เช่น ความซื่อสัตย์ ความช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ความรักความสามัคคี ว่าอยู่ในเกณฑ์ระดับใด
4. เพื่อให้กระบวนการทำสารนิพนธ์ เป็นกระบวนการสร้างเครือข่ายองค์กรเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งมีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กันในระดับหมู่บ้าน ระดับตำบล และระดับประเทศ
5. เพื่อให้ทราบถึงปัญหา อุปสรรค และแนวทางในการแก้ไขในการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง

1.1.2. วิธีดำเนินการ

1. ทำการวิเคราะห์โครงการกองทุนหมู่บ้าน โดยการประเมินโครงการก่อนการดำเนินเพื่อที่จะใช้ประกอบการพิจารณา เพื่อนำมาปรับปรุงแก้ไขก่อนที่จะตัดสินใจดำเนินโครงการ
2. ศึกษาตัวชี้วัดของกองทุนหมู่บ้าน เพื่อเป็นดัชนีชี้วัดให้เห็นถึงความสำเร็จหรือล้มเหลวของโครงการ
3. รูปแบบของการประเมินโครงการกองทุนหมู่บ้านจะใช้ตัวแบบความคิดเชิงระบบ ที่เรียกว่า “ซิปป์โมเดล” เพื่อวิเคราะห์โครงการ
4. วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลของโครงการกองทุนหมู่บ้าน จะใช้วิธีการสัมภาษณ์ การใช้แบบสอบถาม และการสังเกตพฤติกรรม

5. การวิเคราะห์ข้อมูลโครงการกองทุนหมู่บ้าน จะใช้การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ เป็นข้อมูลในลักษณะตัวเลขแล้วสรุปผลโดยใช้ค่าสถิติ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเป็นข้อมูลของการบรรยายเกี่ยวกับความคิดเห็น

6. นำเสนอผลการวิเคราะห์และสรุปผลโครงการกองทุนหมู่บ้าน ในรูปแบบสารนิพนธ์

1.1.3. ผลการดำเนินการ

1. ตามนโยบายของรัฐบาล ในการจัดตั้ง โครงการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง ผู้วิจัยได้หาข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ สังเกตพฤติกรรม การสอบถาม และจัดเวทีชาวบ้าน ชาวบ้านในหมู่บ้านให้ความร่วมมือ สนใจในโครงการนี้เป็นอย่างดี มีการฝากเงินตั้งจะเป็นจำนวนหลายพันต่อคน จำนวนเงิน 1 ล้านบาท ของกองทุน ปัจจุบันยังคงเหลือเพราะผู้ที่มีจำนวนน้อย เนื่องจากประชากรน้อย และส่วนใหญ่ชาวบ้านค่อนข้างมีฐานะ ไม่ค่อยเดือดร้อนเรื่องการเงิน การกู้เงินของชาวบ้านไม่มีปัญหาเรื่องการชำระคืน ผู้กู้ส่งตรงตามกำหนดระยะเวลา ส่วนคณะกรรมการส่วนใหญ่จะมีงานประจำทำ จึงไม่ค่อยมีเวลาในการบริหารจัดการกองทุน จึงไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร

2. คณะกรรมการร่วมกันตัดสินใจ ในการอนุมัติโครงการของผู้กู้ และดูจากความสามารถในการชำระหนี้ การรับชำระหนี้จะมีกำหนดระยะเวลา 3 เดือน, 6 เดือน และ 1 ปี ผู้ที่มีหน้าที่รับชำระหนี้คือ เھرรัญญิก สำหรับการทำบัญชีของหมู่บ้านเป็นการลงบัญชีแบบง่าย ๆ ดูแล้วเข้าใจแต่รัดกุม มีการจัดเป็นระบบ ระเบียบดีมาก และถูกต้อง แม่นยำ ยอดบัญชีจะตรงกับสมุดคู่มือธนาคาร

3. การดำเนินกิจการของผู้กู้ ผู้กู้นำเงินไปใช้อย่างถูกวิธี ส่วนใหญ่ประสบความสำเร็จในอาชีพ เพราะเป็นการกู้ไปลงทุนเพิ่มเติม ขยายกิจการ และเพิ่มอาชีพเป็นการเสริมเพิ่มรายได้ เนื่องจากผู้กู้มีความชำนาญในอาชีพที่ทำอยู่เดิม จึงไม่มีปัญหา อุปสรรคในการดำเนินกิจการ ปัจจุบันผู้กูมีรายได้เพิ่มมากขึ้นกว่าเดิม และมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้นเรื่อย ๆ สามารถมีเงินส่งลูกเรียนได้ในระดับสูงขึ้น เป็นผลพลอยได้และผลประโยชน์จากการเกิดโครงการกองทุนหมู่บ้าน

4. สมาชิกผู้กู้ ได้นำเงินกูไปประกอบอาชีพ ทำไร่มันสำปะหลัง ทำนา เลี้ยงนก และค้าขาย บางรายไม่ได้ประกอบอาชีพเพียงอาชีพเดียว ทำสองอาชีพควบคู่กัน ผลผลิตที่ออกมาเป็นรายได้เลี้ยงครอบครัวได้เป็นอย่างดี อันเนื่องจากผลของการกู้เงินกองทุนหมู่บ้าน ทำให้ผู้ประกอบอาชีพมีเงินทุนหมุนเวียนได้อย่างคล่องตัว ผู้กูมีความพึงพอใจกับโครงการนี้เป็นอย่างยิ่ง และอยากให้โครงการนี้มีความยั่งยืนตลอดไป เพื่อเพิ่มความเข้มแข็งให้กับชุมชน

1.2 อภิปรายผล

1.2.1 การบรรลุวัตถุประสงค์ของกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม

1. การมีศักยภาพในการบริหารจัดการ เกิดจากความร่วมมือของชาวบ้าน และคณะกรรมการกองทุนมีความซื่อสัตย์ สุจริต ตรงไปตรงมา

2. มีความสามารถในการบริหารจัดการ เกิดจากคณะกรรมการกองทุน มีความรู้ความสามารถ เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อยู่ตลอดเวลา ปรับตัวเองให้เข้ากับสถานะเศรษฐกิจของประเทศ มีการจัดสรรงานอย่างเป็นระบบระเบียบ มีการแบ่งหน้าที่การทำงานอย่างถูกต้อง

3. ความเข้มแข็งของชุมชนตามโครงการกองทุนหมู่บ้าน ชาวบ้านทุกคน เข้าใจในโครงการกองทุนหมู่บ้าน รู้หน้าที่ของตนเอง มีความรับผิดชอบต่อสิ่งที่ตนกระทำ มีผู้นำชุมชนที่มีความรู้ความสามารถ คอยชี้แนะและให้คำแนะนำชาวบ้านอยู่อย่างสม่ำเสมอ

4. การเกิดองค์กรเครือข่ายการเรียนรู้ มีความเชื่อมโยงสัมพันธ์กัน เพื่อเสริมประสิทธิภาพและความแข็งแกร่งในการดำเนินโครงการตลอดจน การสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกชุมชนจนถึงระดับประเทศ

5. การเกิดปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข เกิดจากคณะกรรมการทำงานไม่ครบจำนวน 15 คน การบริหารจัดการกองทุนจึงไม่เกิดประสิทธิภาพเท่าที่ควร แนวทางแก้ไข คือ เมื่อครบวาระ 1 ปี ควรมีการเลือกตั้งคณะกรรมการใหม่ โดยคัดเลือกผู้ที่มีความพร้อมในการทำงานอย่างเต็มที่

1.2.2 ผลโดยตรงและผลกระทบต่าง ๆ

1. ผลโดยตรง ตั้งแต่เกิดโครงการกองทุนหมู่บ้านจนถึงปัจจุบัน สมาชิกที่กู้เงินไปดำเนินกิจการ สามารถก่อให้เกิดรายได้ เพื่อเลี้ยงตนเองและครอบครัว สามารถนำเงินกลับไปชำระคืนทั้งเงินต้น และดอกเบี้ย ทำให้เงินกองทุนเกิดการหมุนเวียนเพิ่มพูนขึ้นเรื่อย ๆ

2. ผลกระทบโดยตรง

2.1 ชาวบ้านที่ไม่มีทุนในการประกอบอาชีพ สามารถกู้เงินไปลงทุนในการประกอบอาชีพเพื่อมีรายได้มาเลี้ยงตนเองและครอบครัว

2.2 สมาชิกผู้กู้เงินไปดำเนินโครงการ สามารถปลดเปลื้องภาระหนี้สินได้และเพิ่มศักยภาพในการประกอบอาชีพ

2.3 เป็นการสร้างฐานะทางเศรษฐกิจให้ชุมชนเข้มแข็งขึ้น และสามารถพึ่งตนเองได้อย่างยั่งยืน

2.3 ผลกระทบโดยอ้อม มีการเปลี่ยนแปลงอาชีพดั้งเดิมและเพิ่มอาชีพของชุมชนบางส่วน เช่น เมื่อมีโครงการกองทุนหมู่บ้าน จากที่เคยทำนาเพียงอย่างเดียว ก็มีอาชีพเสริมเพิ่มขึ้นมาอีกอาชีพหนึ่ง ทำให้ชาวบ้านมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะ

2.1 ข้อเสนอแนะการปรับปรุงแก้ไขระเบียบ ข้อบังคับกองทุนหมู่บ้าน

1. มีบทลงโทษขั้นเด็ดขาด สำหรับผู้กู้ที่ไม่ชำระเงินคืนตามกำหนดระยะเวลา
2. การพิจารณาเงินกู้ เมื่อผู้กู้ผิดสัญญาไม่สามารถชำระเงินคืนได้ ผู้ค้าประกันควรรับผิดชอบในหนี้สินของผู้กู้ทั้งหมด ห้ามผ่อนผัน เพื่อผู้ที่ยื่นกู้จะได้ใช้สิทธิในการกู้บ้าง

2.2 ข้อเสนอแนะการบริหารจัดการกองทุน

1. คณะกรรมการทั้ง 15 คน ควรมีความพร้อมในการทำงานอย่างจริงจัง เพื่อการบริหารกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด
2. ผู้ที่รับผิดชอบทางด้านบัญชี ควรมีความรู้ความสามารถด้านนี้เป็นพิเศษ เพื่อมิให้เกิดความผิดพลาดทางด้านระบบบัญชีเงินกองทุน
3. ส่วนราชการทั้งในระดับท้องถิ่นและส่วนกลาง ควรมีการตรวจสอบระบบการทำงานของกองทุนอยู่ตลอดเวลา อย่างสม่ำเสมอ เพื่อความถูกต้องและผิดพลาดน้อยที่สุด

2.3 ข้อเสนอแนะนำเงินกู้ไปพัฒนากิจกรรมอาชีพของสมาชิกกองทุน

1. สมาชิกผู้กู้ให้นำเงินกู้ไปใช้ในทางที่ผิดหรือไม่ตรงตามโครงการที่ระบุไว้ จะไม่พิจารณาอนุมัติอีกในครั้งต่อไปที่ขอกู้ ถึงแม้ว่าจะชำระหนี้หมดแล้วก็ตาม
2. สมาชิกผู้กู้ที่นำเงินกู้ไปดำเนินกิจการแล้วประสบความสำเร็จ ควรจะได้รับการพิจารณาอนุมัติก่อนรายอื่น ๆ
3. ควรให้โอกาสกับผู้ด้อยโอกาส ในการกู้เงินไปประกอบอาชีพ เพื่อความเท่าเทียมกันทางด้านฐานะและสังคม

2.4 ข้อเสนอแนะสำหรับการคืนคว้่วิจัยต่อไปหรือเพิ่มเติม

1. ควรมีโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุน หมู่บ้านและชุมชนเมืองอีกต่อไป เพื่อเป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างต่อเนื่องในการทำวิจัยขึ้น สรุปผลการดำเนินโครงการขั้นสุดท้ายว่า โครงการประสบความสำเร็จหรือไม่
2. เมื่อโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้าน และชุมชนเมืองประสบความสำเร็จ ควรจะมีการจ้างบัณฑิตกองทุนหมู่บ้านละ 1 คน เพื่อสานต่อโครงการและช่วยบริหารจัดการกองทุนให้เกิดประสิทธิภาพ และยั่งยืนตลอดไป

บรรณานุกรม

- การวิเคราะห์ทางเศรษฐกิจ. (วันที่ 4-7 สิงหาคม พ.ศ.2545). ฐานเศรษฐกิจ. หน้า 16.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม. (2544). ระเบียบข้อบังคับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านพวงพยอม. นครราชสีมา. (เอกสารอัดสำเนา)
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. (2544). คู่มือการทำบัญชีและรายงานสำหรับกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ,สำนักงาน. (2545). คู่มือการพิจารณาเงินสำหรับคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์สหมิตรพรินต์ติ้ง.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน.(2544). คู่มือสำหรับประชาชนเพื่อเตรียมการจัดตั้งและดำเนินงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.
- คณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ, สำนักงาน. (2544). ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยคณะกรรมการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ พ.ศ.2544. กรุงเทพฯ: บริษัท สหการพิมพ์ จำกัด.
- จำเนียร สุขหลายและคณะ. (2544). รวบรวมบทความทางการประเมินโครงการ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- เยาวดี รวงชัยกุลวิบูลย์ศรี. (2542). การประเมินโครงการแนวคิดและแนวทางปฏิบัติ. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- รัตนะ บัวสนธ์. (2540). การประเมินโครงการวิจัยเชิงประเมิน. กรุงเทพฯ: บริษัท ดันอ้อ จำกัด
- สถาบันราชภัฏ, สำนักงาน. (2545). ชุดวิชาการนิพนธ์ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตการจัดการและประเมินโครงการตามโครงการเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถาบันราชภัฏ.
- สำนักมาตรฐานการศึกษา,สำนักงานสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐานอุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย. (2545). ชุดวิชาการจัดการธุรกิจชุมชน.นนทบุรี: บริษัท เอสอาร์ พรินต์ติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

สำนักมาตรฐานการศึกษา.สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.(2545). **ชุดวิชาการวิจัยชุมชน.นนทบุรี: บริษัท เอส อาร์
พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.**

สำนักมาตรฐานการศึกษา. สำนักงานสภาสถาบันราชภัฏ กระทรวงศึกษาธิการและสำนักมาตรฐาน
อุดมศึกษา ทบวงมหาวิทยาลัย.(2545). **ชุดวิชาการจัดการประเมินเพื่อพัฒนา. นนทบุรี:
บริษัท เอส อาร์ พรีนติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.**

อภิรักษ์ จันตะนี, ทับทิม วงศ์ประยูร. (2538). **มนุษย์กับเศรษฐกิจ. กรุงเทพฯ: มปท.**

